

Regeringens proposition

1983/84: 146

om ändrade regler för bankinstitutens kreditgivning, m. m.;

beslutad den 8 mars 1984.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll ovannämnda dag.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

KJELL-OLOF FELDT

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås vissa ändringar i reglerna för bankernas kreditgivning. Förslagen innebär att det i banklagarna anges *dels* att kredit endast får beviljas om det på goda grunder kan förväntas att lånesökanden kan svara för låneförbindelsens fullgörande, *dels* att bankerna kan avstå från att kräva särskild säkerhet, om sådan kan anses obehövlig eller om det föreligger särskilda skäl att avstå från säkerhet.

Härutöver föreslås en ändring i lagen (1955:416) om sparbanker. Ändringen innebär att sparbankernas kapitaltillskott till en sammanslutning av svenska sparbanker för tillgodoseende av gemensamma intressen får öka från f. n. högst tio procent till högst trettio procent av en sparbanks egna fonder.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 1984.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1955: 183) om bankrörelse

Härigenom föreskrivs att 59 och 63 §§ lagen (1955: 183) om bankrörelse skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

59 §¹

Kredit får beviljas endast *mot* betryggande säkerhet i fast eller lös egendom eller i form av borgen. *Utan säkerhet får dock kredit lämnas till ett sammanlagt belopp, som vid varje tidpunkt svarar mot högst tio procent av summan av bankaktiebolags eget kapital och dess inlåning. Därutöver får kredit utan säkerhet beviljas*

1. *sådan låntagare, som avses i 57 § första stycket A 2 eller 3, samt utländskt bankföretag.*

2. *näringsidkare i och för hans rörelse, om krediten är kortvarig.*

Kredit får beviljas endast *om låntagaren på goda grunder kan förväntas fullgöra låneförbindelsen. Dessutom krävs betryggande säkerhet i fast eller lös egendom eller i form av borgen. Bankaktiebolaget får dock avstå från sådan säkerhet om den kan anses obehövlig eller om det annars föreligger särskilda skäl att avstå från säkerhet.*

Aktie i bolag, som huvudsakligen förvaltar eller driver handel med aktier eller som idkar emissionsrörelse, får mottagas som pant endast om aktien noteras vid fondbörs här i landet. Vad nu sagts gäller även förlagsbevis, som utfärdats av sådant bolag.

Bestämmelsen i 49 § om förbud för bankbolag att som pant mottaga egen aktie äger motsvarande tillämpning på förlagsbevis som bolaget utfärdat.

63 §²

Ställes lån icke att betalas inom ett år, skall bankaktiebolag förbehålla sig rätt att säga upp lånet till återbetalning senast inom sagda tid.

Utan förbehåll enligt första stycket får bankbolag

1. bevilja återlån enligt reglementet angående allmänna pensionsfondens förvaltning med längre löptid än ett år,

2. utlämna andra lån mot skuldebrev med längre löptid än ett år till ett sammanlagt belopp, som vid varje tidpunkt svarar mot högst tjugofem procent av summan av bolagets eget kapital och dess inlåning efter avdrag för lån som tagits upp hos allmänna pensionsfonden i samband med återlån.

Förfallotiden för lån skall bestämmas så, att den är förenlig med villkoren för bankbolagets förbindelser. Lån som avses i andra stycket 2 får icke ställas på längre återbetalningstid än tio år. Har för sådant lån icke ställts säkerhet i fast eller lös egendom, skall i skuldebrevet utfästas årlig avbetalning i förhållande till den tid för vilken lånet beviljas.

¹ Senaste lydelse 1979: 1113.

² Senaste lydelse 1975: 227.

Nuvarande lydelse

Bankbolaget skall förbehålla sig rätt att säga upp lån som avses i andra stycket till återbetalning senast inom tre månader, om säkerheten för lånet försvagas i märklig mån eller, i fråga om lån utan säkerhet, om *trygghet icke längre föreligger för låneförbindelsens fullgörande.*

Bestämmelserna i denna paragraf äga icke tillämpning på lån, för vars fulla gäldande staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet svarar. *Föreskriften i tredje stycket första punkten gäller dock även sådant lån. I fråga om lån för vilket utländsk stat eller utländskt bankföretag svarar får, om särskilda skäl föreligga, undantag ske från tredje stycket tredje punkten och fjärde stycket. Undantag från tredje stycket tredje punkten får, om särskilda skäl föreligga, ske även i fråga om lån som lämnas av bankbolag tillsammans med utländskt bankföretag eller som i sin helhet refinansieras utomlands.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1984.

Föreslagen lydelse

Bankbolaget skall förbehålla sig rätt att säga upp lån som avses i andra stycket till återbetalning senast inom tre månader, om säkerheten för lånet försvagas i märklig mån eller, i fråga om lån utan säkerhet, om *låntagaren inte längre kan förväntas fullgöra låneförbindelsen.*

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1955: 416) om sparbanker

Härigenom föreskrivs att 24, 28 och 32 §§ lagen (1955: 416) om sparbanker skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

24 §¹

Sparbank får förvärva

1. fast egendom, tomträtt och bostadsrätt för att bereda sparbanken lokaler för dess inrymmande eller tillgodose därmed sammanhängande behov,

2. aktie i bolag, vilket uteslutande har till syfte att förvalta fast egendom eller tomträtt som förvärvats för det under 1 angivna ändamålet,

3. inventarier, vilka anskaffas för rörelsen eller till fastighet, som sparbanken äger, eller till lokaler, som sparbanken i övrigt innehar,

4. bostadsrätt för att bereda bostad åt någon som är anställd i sparbanken.

Ärende om förvärv enligt första stycket av fast egendom, tomträtt eller aktie avgöres av huvudmännen, om ej annat följer av sparbankens reglemente. Detsamma gäller ärende om förbättring av byggnad i vilken sparbankens lokaler äro eller avses bliva inrymda.

Sparbank får till belopp, som vid varje tidpunkt sammanlagt svarar mot högst *tio* procent av sparbankens egna fonder, förvärva andel i sådan ekonomisk förening eller aktie i sådant bolag, som med regeringens godkännande verkar som en sammanslutning av svenska sparbanker för tillgodoseende av gemensamma intressen eller garantifondbevis eller förlagsbevis, som utfärdats av föreningen eller bolaget, eller i övrigt tillskjuta medel till föreningen eller bolaget.

Sparbank får till belopp, som vid varje tidpunkt sammanlagt svarar mot högst *trettio* procent av sparbankens egna fonder, förvärva andel i sådan ekonomisk förening eller aktie i sådant bolag, som med regeringens godkännande verkar som en sammanslutning av svenska sparbanker för tillgodoseende av gemensamma intressen eller garantifondbevis eller förlagsbevis, som utfärdats av föreningen eller bolaget, eller i övrigt tillskjuta medel till föreningen eller bolaget.

Utöver vad som följer av tredje stycket får sparbank efter tillstånd av tillsynsmyndigheten tillskjuta medel till förening eller aktiebolag som avses i nämnda stycke, om antingen det tillskjutna kapitalet icke kan grunda upplåningsrätt eller täcka krav på eget kapital hos föreningen, bolaget eller annorstädes eller fråga är om kreditaktiebolag som har till huvudsakligt ändamål att lämna lån mot säkerhet i form av panträtt i jordbruks-, bostads-, kontors- eller affärsfastighet. Efter tillstånd av regeringen får sparbank förvärva aktie även i annat svenskt aktiebolag, vars ändamål kan anses gagneligt för bankväsendet eller det allmänna, samt garantifondbevis eller förlagsbevis utfärdat av sådant bolag.

Sparbank får endast efter tillstånd av tillsynsmyndigheten medverka vid emission av aktier eller förlagsbevis på den allmänna marknaden. Sparbanken får förvärva aktie som ingår i emissionen men skall avyttra den så

¹ Senaste lydelse 1983: 955.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

snart det lämpligen kan ske och senast ett år efter förvärvet. Om synnerliga skäl föreligga, kan tillsynsmyndigheten förlänga denna frist.

Sparbank som har tillstånd att driva fondkommissionsrörelse får, för att underlätta rörelsen, i samband med denna dessutom förvärva aktie, emissionsbevis samt andel i aktiefond och i ekonomisk förening. Sparbank får dock ej inneha sådana värdepapper till högre anskaffningsvärde än som anges i 16 § första stycket fondkommissionslagen (1979: 748).

Om synnerliga skäl föreligga, kan tillsynsmyndigheten medgiva att sparbank får inneha värdepapper som avses i sjätte stycket i större omfattning än som anges där.

28 §²

Kredit får beviljas endast mot betryggande säkerhet i fast eller lös egendom eller i form av borgen. Utan säkerhet får dock kredit lämnas till ett sammanlagt belopp, som vid varje tidpunkt svarar mot högst tio procent av summan av sparbanks fonder och dess inlåning. Därutöver får kredit utan säkerhet beviljas

1. sådan låntagare, som avses i 26 § första stycket A2 eller 3, samt utländskt bankföretag,

2. näringsidkare i och för hans rörelse, om krediten är kortvarig.

Aktie i bolag, som huvudsakligen förvaltar eller driver handel med aktier eller som idkar emissionsrörelse, får mottagas som pant endast om aktien noteras vid fondbörs här i landet. Vad nu sagts gäller även förlagsbevis som utfärdats av sådant bolag.

Sparbank får ej som pant mottaga förlagsbevis, som sparbanken utfärdar, och ej heller bevis om tillskott till garantifond eller grundfond i sparbanken.

32 §³

Ställes lån icke att betalas inom ett år, skall sparbank förbehålla sig rätt att säga upp lånet till återbetalning senast inom sagda tid.

Utän förbehåll enligt första stycket får sparbank

1. bevilja återlån enligt reglementet angående allmänna pensionsfondens förvaltning med längre löptid än ett år,

2. utlämna andra lån mot skuldebrev med längre löptid än ett år till ett sammanlagt belopp, som vid varje tidpunkt svarar mot högst tjugofem procent av summan av sparbankens fonder och dess inlåning efter avdrag för lån som tagits upp hos allmänna pensionsfonden i samband med återlån.

²Senaste lydelse 1979: 1114.

³Senaste lydelse 1975: 228.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Förfallotiden för lån skall bestämmas så, att den är förenlig med villkoren för sparbankens förbindelser. Lån som avses i andra stycket 2 får icke ställas på längre återbetalningstid än tio år. Har för sådant lån icke ställts säkerhet i fast eller lös egendom, skall i skuldebrevet utfästas årlig avbetalning i förhållande till den tid för vilken lånet beviljas.

Sparbanken skall förbehålla sig rätt att säga upp lån som avses i andra stycket till återbetalning senast inom tre månader, om säkerheten för lånet försvagas i märklig mån eller, i fråga om lån utan säkerhet, om *trygghet icke längre föreligger för låneförbindelsens fullgörande*.

Sparbanken skall förbehålla sig rätt att säga upp lån som avses i andra stycket till återbetalning senast inom tre månader, om säkerheten för lånet försvagas i märklig mån eller, i fråga om lån utan säkerhet, om *låntagaren inte längre kan förväntas fullgöra låneförbindelsen*.

Bestämmelserna i denna paragraf äga icke tillämpning på lån, för vars fulla gäldande staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet svarar. Föreskriften i tredje stycket första punkten gäller dock även sådant lån. I fråga om lån för vilket utländsk stat eller utländskt bankföretag svarar får, om särskilda skäl föreligga, undantag ske från tredje stycket tredje punkten och fjärde stycket. Undantag från tredje stycket tredje punkten får, om särskilda skäl föreligga, ske även i fråga om lån som lämnas av sparbank tillsammans med utländskt bankföretag eller som i sin helhet refinansieras utomlands.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1984.

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen

Härigenom föreskrivs att 36 och 40 §§ lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

36 §¹

Kredit får beviljas endast *mot* betryggande säkerhet i fast eller lös egendom eller i form av borgen. *Utan säkerhet får dock kredit lämnas till ett sammanlagt belopp, som vid varje tidpunkt svarar mot högst tio procent av summan av centralkassans och anslutna jordbrukskassors eget kapital samt centralkassans inlåning. Därutöver får kredit utan säkerhet beviljas.*

1. *sådan låntagare, som avses i 34 § första stycket A 2 eller 3, dock icke staten, samt utländskt bankföretag,*

2. *näringsidkare i och för hans rörelse, om krediten är kortvarig.*

Kredit utan säkerhet enligt första stycket beviljas av centralkassa eller, efter medgivande av denna, av ansluten jordbrukskassa.

Aktie i bolag, som huvudsakligen förvaltar eller driver handel med aktier eller som idkar emissionsrörelse, får mottagas som pant endast om aktien noteras vid fondbörs här i landet. Vad nu sagts gäller även förlagsbevis som utfärdats av sådant bolag.

Kreditkassa får ej som pant mottaga aktie i bolag, som har till uppgift att tillgodose för kreditkassor gemensamma intressen, eller förlagsbevis, som sådant bolag eller centralkassa utfärdat, och ej heller bevis om andel i eller tillskott till kreditkassan själv eller annan jordbrukets kreditkassa.

40 §²

Ställes lån icke att betalas inom ett år, skall kreditkassa förbehålla sig rätt att säga upp lånet till återbetalning senast inom sagda tid.

Utan förbehåll enligt första stycket får

1. centralkassa bevilja återlån enligt reglementet angående allmänna pensionsfondens förvaltning med längre löptid än ett år,

2. kreditkassa utlåna andra lån mot skuldebrev med längre löptid än ett år till ett sammanlagt belopp, som tillsammans med belopp av här avsedd utlåning från övriga kreditkassor inom vederbörande centralkassas verksamhetsområde vid varje tidpunkt svarar mot högst tjugofem procent av summan av centralkassans och anslutna jordbrukskassors eget kapital samt centralkassans inlåning efter avdrag för lån som tagits upp hos allmänna pensionsfonden i samband med återlån.

¹ Senaste lydelse 1979: 1115.

² Senaste lydelse 1975: 229.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Förfallotiden för lån skall bestämmas så, att den är förenlig med villkoren för kreditkassans förbindelser. Lån som avses i andra stycket 2 får icke ställas på längre återbetalningstid än tio år. Har för sådant lån icke ställts säkerhet i fast eller lös egendom, skall i skuldebrevet utfästas årlig avbetalning i förhållande till den tid för vilken lånet beviljas.

Centralkassa skall enligt 17 § tredje stycket meddela de särskilda anvisningar som fordras för tillämpningen av bestämmelserna i andra stycket 2 och tredje stycket första punkten.

Kreditkassa skall förbehålla sig rätt att säga upp lån som avses i andra stycket till återbetalning senast inom tre månader, om säkerheten för lånet försvagas i märklig mån eller, i fråga om lån utan säkerhet, om *trygghet icke längre föreligger för låneförbindelsens fullgörande.*

Kreditkassa skall förbehålla sig rätt att säga upp lån som avses i andra stycket till återbetalning senast inom tre månader, om säkerheten för lånet försvagas i märklig mån eller, i fråga om lån utan säkerhet, om *låntagaren inte längre kan förväntas fullgöra låneförbindelsen.*

Bestämmelserna i denna paragraf äga icke tillämpning på lån, för vars fulla gäldande staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet svarar. Föreskriften i tredje stycket första punkten gäller dock även sådant lån. I fråga om lån för vilket utländskt bankföretag svarar får, om särskilda skäl föreligga, undantag ske från tredje stycket tredje punkten och femte stycket. Undantag från tredje stycket tredje punkten får, om särskilda skäl föreligga, ske även i fråga om lån som lämnas av kreditkassa tillsammans med utländskt bankföretag eller som i sin helhet refinansieras utomlands.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1984.

FINANSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1984-01-26

Närvarande: statsrådet I. Carlsson, ordförande, och statsråden Lundkvist, Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, Andersson, Boström, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Thunborg, Wickbom

Föredragande: statsrådet Feldt

Lagrådsremiss med förslag till ändrade regler för bankinstitutens kreditgivning

1 Inledning

År 1976 tillkallades en kommitté för att se över banklagstiftningen (Fi 1976: 04). Kommittén¹ antog namnet banklagsutredningen. Banklagsutredningens huvuduppgift är att lämna förslag som syftar till en harmonisering av banklagstiftningen med aktiebolagslagen (1975: 1385). Utredningen har tidigare överlämnat tre delbetänkanden. Genom tilläggsdirektiv (dir. 1980: 58) gavs kommittén i uppdrag att undersöka om nuvarande bestämmelser om det krav på formella säkerheter för krediter som bankerna har att uppfylla enligt lagstiftningen behövs även i framtiden eller kan modifieras eller slopas utan risk för att insättarnas skydd äventyras. Genom tilläggsdirektiv (dir. 1982: 56) gavs kommittén också i uppdrag att lägga fram förslag till sådana ändringar i banklagstiftningen att bankerna eller dotterbolag till dem kan genom att förvärva aktier och lämna förlagslån erbjuda riskvilligt kapital åt mindre och medelstora företag.

Banklagsutredningen har därefter avlämnat delbetänkandet (Ds E 1982: 3) Det formella säkerhetskravet och banks rätt att medverka vid finansieringen av mindre och medelstora företag genom förvärv av aktier m. m. Betänkandet har remissbehandlats. I denna lagrådsremiss tar jag endast upp frågan om det formella säkerhetskravet.

Till protokollet i detta ärende bör som *bilaga 1* fogas en sammanfattning

¹ Ledamöter: rättschefen Kurt Malmgren, ordförande, bankdirektören Bertil Danielsson, bankinspektören Stig Danielsson, vice riksbankschefen Kurt Eklöf, direktörerna Sven Lindquist och Sven G. Svensson och bankdirektören Lars-Erik Thunholm. Direktörerna Sven Lindquist och Sven G. Svensson har år 1980 ersatts med direktörerna Per W. Schierbeck och Jan Rydh.

av betänkandet såvitt avser frågan om det formella säkerhetskravet samt en reservation och ett särskilt yttrande. Som *bilaga 2* till protokollet bör fogas de lagförslag som läggs fram i betänkandet och som *bilaga 3* en förteckning över remissinstanserna och en sammanställning av remissyttrandena.

2 Bakgrund

Sedan lång tid tillbaka finns bestämmelser i banklagstiftningen som innebär att bankerna får lämna krediter endast mot betryggande säkerhet i fast eller lös egendom eller i form av borgen. Bestämmelsen för affärsbankerna tillkom år 1933 under intryck av de skärpta krav på olika restriktioner som utlöstes av Kreugerkraschen.

Det s. k. formella säkerhetskravet har utgjort en huvudregel för bankernas kreditgivning och har ansetts ingå som ett led i skyddet för insättarnas medel. Från detta krav har gjorts undantag för lån till vissa kredittagare som har bedömts som säkra, däribland stat, kommun, bankföretag och vissa andra kreditinstitut. Vidare har undantag gjorts för krediter till näringsidkare, om lånet är kortfristigt.

Under en lång följd av år har värdet av det formella säkerhetskravet diskuterats. Det har ifrågasatts om inte kravet skulle kunna slopas utan att insättarskyddet försämrades. Efterfrågan på krediter utan säkerhet har efter hand ökat och bankerna har känt ett behov av att lämna sådana krediter. Detta har tillgodosetts av statsmakterna genom att en viss andel av bankens krediter, s. k. blancokrediter, undantagits från det formella säkerhetskravet.

I samband med den samordnade banklagstiftningen år 1968 (prop. 1968: 143, BaU 60, rskr 368, SFS 1968: 601, 602 och 605) erhöll undantagsbestämmelserna sin nuvarande form. Bestämmelserna är enhetligt utformade och finns för affärsbankerna i 59 § lagen (1955: 183) om bankrörelse (banklagen), för sparbankerna i 28 § lagen (1955: 416) om sparbanker (sparbankslagen) och för föreningsbankerna (jordbrukets kreditkassor, dvs. jordbrukskassorna och centralkassorna för jordbrukskredit) i 36 § lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen (föreningsbankslagen). Inom en viss ram fick bankerna möjlighet att lämna krediter utan säkerhet. Från början bestämdes denna blancokreditram till tre procent, för en affärsbank av eget kapital och inlåning, för en sparbank av egna fonder och inlåning samt för en kreditkassa summan av centralkassans och de anslutna jordbrukskassornas eget kapital och inlåning. År 1975 utökades ramen till fem procent och år 1979 till tio procent (prop. 1979/80: 51, NU 22, rskr 133, SFS 1979: 1113–1115).

3 Föredraganden

Föredragandens förslag: I banklagarna bör föreskrivas dels att bankerna får bevilja kredit endast om lånesökanden kan förväntas fullgöra en låneförbindelse, dels att betryggande säkerhet i fast eller lös egendom eller i form av borgen skall ställas, om det inte får anses obehövt eller om det inte föreligger särskilda skäl för banken att avstå från att kräva sådan säkerhet.

Utredningens förslag: Överensstämmer i sak med föredragandens förslag.

Remissinstanserna: De flesta tillstyrker förslaget. Bankinspektionen och konsumentverket avstyrker dock förslaget om ändring av kravet på ställande av säkerhet. Ett par remissinstanser ifrågasätter om någon regel om ställande av säkerhet behövs.

Skäl för föredragandens förslag: Enligt den svenska banklagstiftningen skall bankerna i princip kräva säkerheter för att bevilja kredit. Regeln ingår som nämnts som ett led i skyddet för insättarnas medel. Huvudregeln är således att kredit får lämnas endast mot betryggande säkerhet i fast eller lös egendom eller i form av borgen (59 § första stycket banklagen, 28 § första stycket sparbankslagen och 36 § första stycket föreningsbankslagen). Däremot innehåller lagstiftningen ingen uttrycklig bestämmelse, som ålägger bankerna att före beviljande av kredit pröva, om lånesökanden kan förväntas fullgöra åtagandena gentemot banken enligt en låneförbindelse, dvs. betala ränta och amorteringar samt slutligen återbetala krediten i enlighet med förbindelsen. Allmän enighet torde emellertid råda om att en förutsättning för att en bank över huvud skall lämna kredit måste vara att banken kan räkna med att lånesökanden, om han beviljas kredit, kommer att kunna fullgöra låneförbindelsen. En bank skall alltså inte lämna någon kredit mot säkerhet, om det redan från början framstår som sannolikt att säkerheten måste realiseras för att krediten skall kunna återbetalas.

I praxis gör bankerna också en bedömning av om lånesökanden kommer att kunna fullgöra en låneförbindelse, innan de beviljar kredit. Särskilt när det är fråga om utlåning till företag måste banken ha en klar uppfattning om möjligheterna för företaget att klara räntebetalningar, amorteringar och kreditens slutliga återbetalning. För att bedöma företagets framtida betalningsförmåga, dess kreditvärdighet, gör banken en finansiell analys av företaget. Med hjälp av balansräkning, resultaträkning och beräkning av kassaflödet i rörelsen bedöms företagets finansiella ställning, soliditet och likviditet samt rörelsens lönsamhet. För att bedöma verksamhetens fortsatta utveckling görs analyser av företagets kostnadsstruktur och konkur-

renskraft samt en bedömning av konjunkturerna inom branschen, företags investeringspolitik och företagsledningens kompetens. En inträngande analys av företagets förhållanden kan behöva göras, om låneansökningen gäller finansiering av ett speciellt investeringsprojekt. En sådan analys omfattar de räntabilitetskalkyler som ligger till grund för investeringen, möjligheterna att lyfta av krediten när investeringen är gjord eller möjligheterna för företaget att amortera krediten genom det kassaflöde investeringen väntas generera samt de risker som är förknippade med investeringen.

Även om det är en av bankinspektionen understödd praxis bland de svenska bankerna att göra en bedömning av om lånesökanden kan förväntas kunna fullgöra låneförbindelsen, om kredit beviljas, förekommer det – som framgår av inspektionens yttrande – att banker låter kreditbedömningen huvudsakligen avse värdet av erbjudna säkerheter och att detta förorsakat bankerna förluster. Enligt inspektionens uppfattning är det direkt felaktigt av en bank att göra kreditbedömningen på det sistnämnda sättet.

Det är enligt min mening inte tillfredsställande att den berörda grundläggande regeln för bankernas kreditbedömning inte kommer till uttryck i lagstiftningen. Fastslås en sådan regel i lag, är det ägnat att undanröja riskerna för att det görs felaktiga kreditbedömningar av det slag som bankinspektionen pekat på. Jag delar därför utredningens uppfattning att en sådan regel bör införas i banklagarna.

I utredningsförslaget uttrycks regeln så att kredit får beviljas endast "om trygghet föreligger för låneförbindelsens fullgörande". Ett motsvarande uttryckssätt förekommer i banklagarna i fråga om lån som har längre löptid än ett år men banken inte förbehållit sig rätt att säga upp till återbetalning senast inom ett år. Om banken lämnar ett sådant lån utan säkerhet, skall den dock förbehålla sig rätt att säga upp lånet till återbetalning, om "trygghet inte längre föreligger för låneförbindelsens fullgörande" (63 § fjärde stycket banklagen, 32 § fjärde stycket sparbankslagen och 40 § femte stycket föreningsbankslagen).

Bankinspektionen har framhållit att ett krav på att "trygghet" för förbindelsens fullgörande skall finnas i sig är en orimlighet, om det skall följas bokstavligen, i varje fall när det gäller företagskrediter. Inspektionen menar att, om det av utredningen föreslagna kravet på trygghet för all kreditgivning uppställs i banklagarna, bankerna skulle bli förbjudna att ta nämnda risker. Så mycket måste enligt inspektionen läggas in i ordalagen, även om man avvisar den bokstavliga, i sak orimliga tolkningen av "trygghet". Följden skulle då bli att bankerna inte längre skulle kunna ta begränsade och kontrollerade risker för att stödja nystartade, innovativa eller expanderande företag, för vilka bankerna på objektiva grunder hyser förtroende. Enligt inspektionens mening skall emellertid bankkrediter kunna ges åt sådana företag, även om dessa har ringa eller ingen förmåga att ställa säkerheter.

Mot vad inspektionen anfört om vad som minst måste inläggas i det av banklagsutredningen föreslagna kravet på "trygghet" synes kunna invändas, att motsvarande krav i blancokreditfallen i 63 § fjärde stycket banklagen m. fl. inte torde kunna tolkas som ett krav på att risken för att låneförbindelsen inte fullgörs är endast obetydlig. Jag kan dock dela inspektionens uppfattning att formuleringen "trygghet för låneförbindelsens fullgörande" är mindre lämplig i sammanhanget, eftersom det i överensstämmelse med vanligt språkbruk ligger nära till hands att i ett på det sättet uttryckt krav inlägga en garanti för att låneförbindelsen fullgörs. Vad som emellertid bör krävas är att banken känner ett rimligt mått av trygghet för att så sker, dvs. att banken när den beviljar ett lån, på goda grunder hyser förtroende för låntagarens förmåga att fullgöra låneförbindelsen. Ett mer rättvisande uttryck än att trygghet skall föreligga för förbindelsens fullgörande är därför enligt min mening att lånesökanden "kan förväntas" fullgöra förbindelsen. Jag förordar att regeln avfattas i enlighet härmed. Förslaget föranleder ändringar i 63 § banklagen, 32 § sparbankslagen och 40 § föreningsbankslagen.

Som tidigare framgått är den nuvarande huvudregeln för bankernas kreditprövning att kredit får lämnas endast mot betryggande säkerhet i vissa former. Möjligheter att lämna lån utan säkerhet, blancokredit, finns dock, nämligen dels allmänt inom en viss ram, dels till vissa kategorier av låntagare, dels i form av kortvariga rörelsekrediter. Ramen utgör f. n. tio procent av summan av eget kapital (för sparbankerna egna fonder) och inlåning. Bland låntagare som får beviljas blancokredit kan nämnas staten, kommuner, andra banker och vissa andra kreditinstitut. Näringsidkare får i och för sin rörelse beviljas blancokredit, om krediten är kortvarig (59 § banklagen, 28 § sparbankslagen och 36 § föreningsbankslagen).

Utredningen tar upp och diskuterar frågan om inte kravet på formella säkerheter skulle kunna ersättas av den tidigare angivna trygghetsregel som utredningen föreslagit. Utredningens slutsats är emellertid att bankerna även i fortsättningen bör kräva betryggande säkerhet i form av pant eller borgen i flertalet fall. En regel om tagande av säkerheter bör därför enligt utredningen finnas som ett komplement till den nyssnämnda, grundläggande regeln.

Rörande behovet av formella säkerheter har utredningen anfört bl. a. följande. När det gäller utlåning till privatpersoner är alltid dessas framtida betalningsförmåga svårbedömbart och ju längre kredittid det är fråga om desto svårare är bedömningen. Därmed har det stor betydelse att en formell säkerhet för krediten ställs. Banken kan dock avstå från säkerhet när det gäller tillfällig kredit och vederbörandes betalningsförmåga är obestridlig eller när det står helt klart varifrån medel att lösa krediten kommer att inflyta. Vidare anses smålån i form av standardiserade masskrediter kunna ges utan säkerhet till privatpersoner (sparlån o. d.) efter viss prövning. När det gäller krediter till företag är visserligen en analys av

det lånesökande företags finansiella förhållanden och en fortlöpande uppföljning av dess utveckling det primära underlaget för all bankmässig företagsutlåning. Risker kan emellertid uppträda som inte hade kunnat förutses. Ett aldrig så välskött företag kan råka i svårigheter på grund av konjunkturutvecklingen, förskjutningar i marknadsförhållandena, oförmanlig kostnadsutveckling, etc. Man kan inte utesluta risken för att ett företag som i nuläget ter sig solitt i en framtid kan komma på obestånd. Banken måste i många fall gardera sig mot sådana eventualiteter, särskilt när det gäller en kreditgivning på längre tid och i de fall där kreditgivningen sträcker sig relativt långt i förhållande till det låntagande företags egna kapitalresurser. Behovet av en gardering är naturligtvis också stort när det gäller nystartade företag, eftersom riskmomenten är särskilt svårbedömbara. Det är i dessa fall de formella säkerheterna behövs som en extra gardering. Utredningen pekar dock också på behovet av att krediter utan säkerhet kan lämnas till företag som i och för sig är lönsamma och fullt kreditvärdiga men som saknar möjlighet att presteras några säkerheter för sina lån.

Jag kan i stort instämma i vad utredningen sålunda anfört och delar dess uppfattning att det behövs en kompletterande regel om tagande av säkerheter med hänsyn till den roll som säkerheterna enligt gällande bankpraxis spelar och till det företagsekonomiska intressen bankerna har av att kräva säkerheter. Vid sidan av den allmänna kreditbedömningsregeln bör alltså gälla, att betryggande säkerhet i fast eller lös egendom eller i form av borgen i princip krävs för att en bank skall bevilja kredit. Säkerheten kan bestå av pant, företagsinteckning eller borgen. Med "betryggande säkerhet" avses i detta sammanhang, liksom hittills, att värdet av säkerheten – efter en försiktig värdering av denna vid kreditgivningstillfället – med god marginal skall täcka krediten.

Vad beträffar de möjligheter till undantag från kravet på säkerheter som bör finnas torde det inte råda några delade meningar om att vissa kategorier av säkra låntagare – staten, kommuner, banker m. fl. – liksom hittills bör kunna beviljas kredit utan säkerhet. Inte heller är det någon som vill motsätta sig att bankerna lämnar korta rörelsekrediter eller ges ett vidgat utrymme för övriga blancokrediter. Delade meningar råder däremot om huruvida en lagstadgad begränsning för dessa övriga blancokrediter bör bibehållas eller ersättas av en regel, enligt vilken bankerna själva, utan att behöva hålla sig inom en given ram, får avgöra om förutsättningar för att bevilja en blancokredit föreligger eller ej.

I fråga om behovet av en ändring av blancokreditreglerna har utredningen anfört bl. a. följande. Bankerna har fortlöpande haft ett ökat behov av att kunna lämna krediter utan krav på särskild säkerhet. Utvecklingen visar att bankerna lämnar allt fler blancokrediter och att efterfrågan på sådana ständigt ökar. Inom ramen för bankverksamheten måste helt säkert ytterligare möjligheter skapas för att möta det behov av kapital inför de

närmaste årtiondena som näringslivet kommer att ha, inte minst för sina investeringar. Bankväsendets ökande internationalisering torde även kräva en lindring av säkerhetskravet för att de svenska bankerna skall kunna möta den hårdnande konkurrensen från de utländska bankerna. Mycket talar för att i vart fall några banker inom en inte alltför avlägsen framtid kommer upp till den nu högsta tillåtna nivån för blancokrediter. Utredningen finner det synnerligen tveksamt om man bör fortsätta på den inslagna vägen genom att än en gång vidga blancokreditramen och hålla säkerhetsbestämmelsen i övrigt oförändrad.

Om i vilken utsträckning affärsbankerna utnyttjat den tioprocentiga blancokreditramen finns det vissa uppgifter för tiden efter det att utredningen gjorde detta uttalande. Enligt vad jag inhämtat från bankinspektionen ökade sålunda affärsbankernas rambundna blancokrediter, som vid utgången av år 1982 uppgick till ca 22 miljarder kr. inom en ram på drygt 40 miljarder kr., under de första åtta månaderna av 1983 med netto 6 miljarder kr. Av ökningen faller drygt 4,5 miljarder kr. på perioden efter april 1983. Den 31 augusti 1983 uppgick den outnyttjade volymen till drygt 13,5 miljarder kr.

Även om man sålunda kan räkna med att den nuvarande blancokreditramen för flertalet banker skall räcka ytterligare något år anser jag, i likhet med utredningen, att det nu bör övervägas, om inte mer flexibla regler för blancokreditgivningen än de nuvarande bör införas i banklagstiftningen. En förutsättning för en sådan förändring är givetvis att skyddet för insättarnas medel förblir fullt tillfredsställande. Ett viktigt skydd för insättarnas medel ligger i de kapitaltäckningsregler som gäller för bankerna (57 § banklagen, 26 § sparbankslagen och 34 § föreningsbankslagen). Enligt dessa skall en bank ha ett eget kapital (en sparbank egna fonder) till ett visst lägsta belopp i förhållande till bankens placeringar, dvs. bankens tillgångar och de garantiförbindelser som banken har ingått. För föreningsbankernas del gäller att kapitaltäckningskravet avser varje centralkassa jämte anslutna jordbrukskassor och bestäms för dem gemensamt i förhållande till deras placeringar. Med eget kapital (egna fonder) får i viss utsträckning jämsättas reserver för utlåning m. m. och förlagsbevis som banken utfärdar. Kapitaltäckningsbestämmelserna innehåller olika krav på täckning med eget kapital alltefter placeringarnas art och den risk för förlust, som de med beaktande av ställda säkerheter anses medföra. För fordringar som t. ex. staten, kommuner, andra banker och vissa andra kreditinstitut svarar för behövs ingen kapitaltäckning. För övriga tre förekommande grupper av placeringar krävs att banken skall ha eget kapital (eller vad som jämställs därmed) som motsvarar en, fyra resp. åtta procent av placeringarna. För blancokrediter inom tioprocentramen är kapitaltäckningskravet åtta procent. Enligt min mening har tioprocentramen inte så stor självständig betydelse för insättarskyddet vid sidan av kravet på kapitaltäckning. Det bör i sammanhanget beaktas att en åttaprocentig kapitaltäckning är kost-

sam för bankerna. Detta krav på kapitaltäckningar har därför en återhållande verkan vad gäller volymen av blancokrediter. Det är naturligt för bankerna att i regel ta in de säkerheter, som står att få och som gör att placeringen hamnar i annan riskgrupp med lägre krav på kapitaltäckning. Det kan diskuteras om kapitaltäckningskravet borde skärpas för det fall att blancokreditramen tas bort. De svenska kapitaltäckningskraven framstår numera som förhållandevis låga vid en internationell jämförelse. Jag finner emellertid f. n. inte skäl föreslå någon sådan skärpning.

Även om de nu gällande blancokreditreglerna, inklusive tioprocentgränsen, skulle slopas, bör, i överensstämmelse med bankernas nuvarande praxis, betryggande säkerheter i regel tas in även i fortsättningen, om sådana finns att tillgå. Endast om det bedöms vara obehövt eller det finns särskilda skäl att avstå från kravet på säkerheter bör bankerna ge krediter ändå. Till fall där säkerheter är obehövt bör räknas kreditgivning till staten, kommun och andra låntagare som enligt de nuvarande bestämmelserna anses som säkra. Också när det gäller kortfristiga krediter till näringsidkare i och för deras rörelse kan ställande av säkerheter ofta anses obehövt och som f. n. kunna avvaras. Till fall där det föreligger särskilda skäl att avstå från betryggande säkerhet helt eller delvis hör de där banken på objektiva grunder hyser förtroende för ett lånesökande företag men detta inte kan erbjuda några säkerheter eller endast obetydliga sådana. Hit hör också fall där det framstår som olämpligt att kräva säkerheter, t. ex. de av bankinspektionen angivna situationerna vid konsortiekreditgivning tillsammans med utländska banker och vid kreditgivning i konkurrens med utländska banker. Särskilda skäl för en bank att inte ta in och behöva hantera säkerheter föreligger vidare när fråga är om mindre lån i form av s. k. masskrediter.

Mot bakgrund av vad som nu anförts vill jag – i överensstämmelse med vad utredningen föreslagit – förorda, att de nuvarande blancokreditreglerna ersätts med en regel, enligt vilken bankerna utan att vara bundna av en viss bestämd ram får bestämma när de skall bevilja blancokrediter. Regeln kan enligt min mening avfattas så att undantag från kravet på betryggande säkerhet i fast eller lös egendom eller i form av borgen får ske, när det kan anses obehövt med sådana säkerheter eller när det föreligger särskilda skäl att avstå från kravet på säkerheter. Undantagsregeln bör tolkas med ledning av vad jag anför i det föregående.

Den sakliga nyheten i förslaget inskränker sig alltså till att bedömningen av i vilka fall kredit kan lämnas utan att säkerheter krävs kan ske utan hänsyn till någon i lag angiven begränsning. Det finns enligt min mening inte någon anledning att tro att den blancokreditgivning, som hittills måst hållas inom den tioprocentiga ramen, kommer att öka dramatiskt och bli mycket mer omfattande än f. n. Den ökning man kan förutse torde komma att ske gradvis och bli ganska måttlig. Jag utgår ifrån att bankinspektionen ägnar särskild uppmärksamhet åt de praktiska verkningar som utformning-

en av den nya säkerhetsregeln kommer att föra med sig. Individuella avvikelser hos viss bank från det mönster som tillämpas av övriga banker bör särskilt uppmärksammas. Bankerna bör, i de fall de beviljar en kredit utan att säkerhet ställs, kunna redovisa de kriterier som enligt banken utgjorde godtagbar grund för dess bedömning att ställande av säkerhet var obehövt eller att särskilda skäl förelåg för att avstå från säkerheter.

Vad jag här förordat föranleder ändringar i 59 och 63 §§ banklagen, 28 och 32 §§ sparbankslagen samt 36 och 40 §§ föreningsbankslagen.

4 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom finansdepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i lagen (1955: 183) om bankrörelse
2. lag om ändring i lagen (1955: 416) om sparbanker
3. lag om ändring i lagen (1955: 216) om jordbrukskasserörelsen.

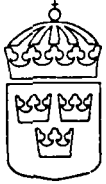
Lagförslagen bör fogas till regeringsprotokollet i detta ärende som *bilaga 4*.

5 Hemställan

Jag hemställer att lagrådets yttrande inhämtas över lagförslagen.

6 Beslut

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.

EKONOMI-
DEPARTEMENTET

Bilaga 1

DET FORMELLA SÄKERHETS-
KRAVET OCH BANKS RÄTT
ATT MEDVERKA VID
FINANSIERINGEN AV MINDRE
OCH MEDELSTORA FÖRETAG
GENOM FÖRVÄRV AV AKTIER
M. M.

DELBETÄNKANDE AVGIVET AV
BANKLAGSUTREDNINGEN

Sammanfattning

I Det formella säkerhetskravet

År 1933 infördes i banklagarna en bestämmelse som innebar att bankerna fick lämna krediter endast mot betryggande säkerhet i fast eller lös egendom eller i form av borgen. Detta det s. k. formella säkerhetskravet har sedan dess utgjort en huvudregel för bankernas kreditgivning och har ansetts utgöra ett led i skyddet för insättarnas medel. Från detta krav har gjorts undantag för lån till vissa kredittagare som har bedömts som säkra, däribland stat och kommun samt bankföretag och andra kreditinstitut. Vidare har undantag gjorts för krediter till näringsidkare om lånet är kortfristigt. Under en lång följd av år har emellertid förts en livlig diskussion om värdet av det formella säkerhetskravet. Det har ifrågasatts om inte kravet skulle kunna slopas utan att insättarskyddet försämrades. Efterfrågan på krediter utan säkerhet har efter hand ökat och bankerna har yrkat på större möjligheter att lämna sådana krediter. Detta har tillgodosetts av statsmakterna genom att man från bestämmelsen om kravet på formella säkerheter har undantagit en viss andel av bankens krediter, s. k. blanco-krediter. I samband med den samordnade banklagstiftningen år 1968 erhöll denna undantagsbestämmelse sin nuvarande utformning. Inom en viss ram fick banken möjlighet att lämna krediter utan att formella säkerheter behövde ställas. Från början bestämdes denna blancokreditram till tre procent av bankens eget kapital (för sparbankerna egna fonder) och dess inlåning. År 1975 utökades volymen till fem procent och år 1979 vidgades ramen ytterligare – efter förslag av banklagsutredningen – till tio procent.

I samband med den senaste höjningen av blancokreditramen framfördes från en av utredningens ledamöter i ett särskilt yttrande den synpunkten att tiden var mogen för att nu förutsättningslöst undersöka det berättigade i att behålla det formella säkerhetskravet. Flera av remissinstanserna gav sitt stöd åt de synpunkter som framställdes i det särskilda yttrandet och i propositionen (prop. 1979/80: 51) förklarade departementschefen att han delade denna uppfattning.

Banklagsutredningen har i tilläggsdirektiv fått uppgiften att undersöka om bestämmelsen om det formella säkerhetskravet behövs även i framtiden eller kan modifieras eller slopas utan risk för att insättarnas skydd äventyras.

Utredningen kan konstatera att den år 1979 genomförda utvidgningen av blancokreditvolymen ännu inte helt tagits i anspråk av bankerna. Det kan dock påstås att kravet på formella säkerheter medfört olägenheter i bankernas kreditgivning. Den kreditvärdighetsprövning som bankerna företar i samband med att en kredit skall beviljas inriktas inte i första hand på vilka formella säkerheter som kredittagaren kan ställa till förfogande. Prövningen inriktas i stället på vilka förutsättningar kredittagaren har att betala

räntor och amorteringar och att slutligen betala tillbaka krediten. En analys görs således av kredittagarens framtida betalningsförmåga. Är det fråga om en företagskredit gäller det således att med utgångspunkt från bl. a. balansräkning och resultaträkning bedöma företagets finansiella ställning. Vidare bör analyseras bl. a. företagets kostnadsstruktur och konkurrenskraft, dess investeringspolitik och företagsledningens kompetens för att få fram huruvida företaget genererar och kommer att generera tillräckliga vinstmedel för att kunna bära krediten. En fortlöpande uppföljning av företagets utveckling ingår även i det primära underlaget för all bankmässig företagsutlåning. Formella säkerheter spelar dock i många fall en betydande roll men får inte bli det avgörande argumentet för en kreditgivning. Ett kreditbeslut kan aldrig baseras på den förutsättningen att banken sannolikt måste täcka in sin fordran genom att realisera de säkerheter som ställs för krediten.

Mot bakgrund av hur kreditvärdighetsprövningen tillgår i praktiken kan sägas att bestämmelsen om formella säkerheter i banklagarna fäster alltför stor vikt vid dessa säkerheter. Värdet av de formella säkerheterna kan snabbt urholkas. Kravet på sådana säkerheter kan därför skapa en illusion att allt är bra bara banken förvissat sig om att kräva in formella säkerheter. Risk finns således att banken härmed invaggas i en falsk trygghet och frestas att eftersätta den löpande kontrollen.

Det formella säkerhetskravet gör det även svårare för företag, som genom arten av sin rörelse inte förmår ställa bankmässiga säkerheter, att få sina kreditbehov tillfredsställda. Vidare kan det formella säkerhetskravet medföra att de svenska bankerna hamnar i ett konkurrensmässigt underläge i förhållande till utländska banker. De svenska bankerna konkurrerar i allt större utsträckning såväl inom som utom landet med utländska banker, vilka inte alls känner detta krav på formella säkerheter. Slutligen kan inte heller bortses från att säkerhetskravet i vissa fall medför en onödig kostnads- och arbetsbelastning.

Utredningen kan emellertid konstatera att det formella säkerhetskravet haft en stor betydelse för utvecklingen av en sund bankverksamhet. Ett sådant krav på säkerhet har vunnit hävd inom bankverksamheten och har ansetts viktigt som skydd för insättarnas medel. Betydelsen av kravet på särskild säkerhet ligger framför allt i att bankerna får förmånsrätt i kredittagarens tillgångar. Ett upprätthållande av kravet på formella säkerheter innebär vidare att banken får ett fullgott skydd för att kredittagaren inte använder sig av sin säkerhet på annat håll.

Efter en sammanvägning av det formella säkerhetskravets för- och nackdelar har utredningen funnit att övervägande skäl talar för att i större utsträckning än för närvarande låta bankerna själva avgöra i vad mån säkerhet för krediter skall krävas. Utredningen har föreslagit att en grundläggande trygghetsregel skall införas i banklagarna. Vid all kreditgivning bör således gälla att trygghet skall föreligga för låneförbindelsens fullgö-

rande. Även i ett system med en friare kreditprövning har utredningen dock funnit att banklagarna som ett komplement till denna trygghetsregel bör uppställa ett krav på att banken skall kräva att betryggande säkerhet i form av pant eller borgen ställs. Från detta krav bör dock banken själv kunna dispensera, om med hänsyn till låntagarens förhållanden trygghet för låneförbindelsens fullgörande ändå får anses föreligga. För att kunna underlåta att ta en formell säkerhet måste banken "positivt" konstatera att trygghet för fullgörandet föreligger även utan särskild säkerhet.

Utredningen bedömer att det lämnade förslaget inte kommer att försämra skyddet för insättarnas medel. Detta skydd upprätthålls främst av kapitaltäckningsreglerna och deras utformning. Utredningen förutsätter vidare att den föreslagna ändringen av säkerhetsbestämmelsen inte kommer att leda till någon större förändring i bankernas praxis att kräva formella säkerheter.

2.5 Reservation av ledamoten Stig Danielsson, tillika särskilt yttrande av sakkunnige Lars-Olof Thörn

Såsom framgår av det betänkande om bl. a. det formella säkerhetskravet som banklagsutredningen avgivit hade i direktiven för utredningen 1976-06-23 utsagts att det inte då fanns anledning att aktualisera ett slopande av det legala kravet på betryggande säkerhet vid beviljande av kredit. I tilläggsdirektiv som utredningen erhöll 1980-06-26 uppdrogs åt utredningen att utreda om det var lämpligt att slopa denna regel. Utredningen har sedan övervägt frågan och dess majoritet har i det nu avgivna betänkandet föreslagit att regeln ändras i så måtto att betryggande säkerhet skall ställas om inte med hänsyn till låntagarens förhållanden ändå trygghet för låneförbindelsens fullgörande föreligger. Mot detta förslag vill vi anföra följande.

Det bör först framhållas att någon fullständig trygghet för en låneförbindelsens fullgörande så gott som aldrig föreligger vare sig säkerhet ställts för krediten eller ej. Vi bortser då från kredittagare som svenska staten eller svensk kommun som t. ex. också i kapitaltäckningshänseende intar en favoriserad ställning. Samma är förhållandet med krediter för vilka dylika subjekt i egenskap av borgensmän svarar. Bottenlån i bostadsfastigheter är också i regel trygga. Men i övrigt gäller att lika litet som de ekonomiska förhållandena för låntagarens person kan bedömas på sikt kan värdet av en ställd säkerhet fastställas för kreditens hela löptid. Snarast har man vid kreditens beviljande att räkna med en större eller mindre sannolikhet för förbindelsens fullgörande.

Erfarenheterna visar att möjligheterna att på förhand bedöma värdet av olika typer av säkerheter varierar starkt. Å ena sidan är industrifastigheters värde helt beroende av att en lönsam rörelse kan bedrivas i dem. I

en konkurssituation har de alltså ofta ett helt obetydligt värde om ens något. Å andra sidan har affärs- och kontorsfastigheter liksom bostadsfastigheter i stort sett behållit sitt värde. Företagsinteckningar har generellt sett också varit av stor betydelse för att säkerställa bankernas fordringar.

Den risk som är förenad med all kreditgivning är alltså i hög grad beroende av att såväl låntagarens person som den erbjudna säkerheten blivit föremål för en ingående och kompetent prövning. En sådan prövning har varit och är fortfarande ett viktigt led när det gäller att tillgodose kravet på skydd för insättarnas medel.

En aldrig så god säkerhet får, såsom framgått, inte innebära att avkall ges på kravet att pröva låntagarens person. Kredit får alltså inte beviljas enbart för att en god säkerhet kan presteras. Däremot kan, om låntagarens förutsättningar att infria låneförbindelsen bedöms vara goda, kravet på säkerhet efterges i viss omfattning. Med syfte att begränsa förlustriskerna för bankerna har det ansetts nödvändigt att begränsa det utrymme för krediter utan säkerhet som en bank kan bevilja. Detta utrymme som ställts i relation till banks inlåning och dess eget kapital var 1969 3 %, ökades år 1975 till 5 % och 1979 till 10 %. Därutöver har bankerna möjlighet att till vissa kategorier av kredittagare bevilja krediter utan att kräva säkerhet.

Detta utrymme har tillskapats för att göra bankerna mindre beroende av att under alla förhållanden kräva att säkerhet ställs för kredit. På detta sätt har bankerna kunnat undvika en tung hantering av säkerheter, då sådana bedömts överflödiga. Krediter utan säkerhet har t. ex. kunnat beviljas företag – nystartade eller inte – med goda framtidsutsikter men små möjligheter att prestera bankmässiga säkerheter. Möjligheten har utnyttjats i varierande grad av de olika bankerna och också av de skilda bankgrupperna. 1982-04-30 hade affärsbankerna endast utnyttjat knappt hälften av det tillgängliga utrymmet. En volym av ca 19 miljarder kr fanns vid denna tidpunkt till affärsbankernas disposition för ytterligare krediter utan säkerhet. Sparbanker och föreningsbanker hade utnyttjat tillgängligt utrymme i än lägre grad.

Det finns alltså skäl ifrågasätta om något verkligt behov föreligger av att ändra på förutsättningarna för beviljande av kredit utan säkerhet vilket utredningens förslag i realiteten innebär. Den enkät som återopats i betänkandet visar att affärsbankerna i allmänhet inte kände kravet på betryggande säkerhet som betungande och därför inte förordade någon ändring i detta avseende av banklagen. Däremot var sparbanksgruppen angelägen om en ändring av det slag som nu föreslagits medan föreningsbanksgruppen var neutral. Det uttalades i enkäten också en oro för att, om det legala kravet på säkerhet slopades, krav eller underlåtet krav på säkerhet skulle kunna bli ett konkurrensmedel. Utfallet av enkäten är enligt vår mening alltså inte positivt. Det är tvärtom ägnat att inge betänkligheter, om det ses mot bakgrund av att sparbankers och föreningsbankers erfarenhet av företagskreditgivning hänför sig till tiden efter 1969, då banklagarna öppnade

möjlighet till sådan kreditgivning för dessa institutsgrupper, medan affärsbankernas erfarenhet är mycket lång. Att en av de institutsgrupper som har kortare erfarenhet av företagskreditgivning känner ett behov av att kunna ge sådana krediter utan att såvitt framgår av enkätmaterialet ha några begränsningar vad gäller möjligheten att ge avkall på säkerheter inger farhågor för att möjligheten att avstå från säkerheter kan komma att användas som ett konkurrensmedel. En sådan utveckling kan innebära klart ökade risker för förluster.

Det har gjorts gällande att kreditförlusterna hos de svenska bankerna länge varit små. Detta är helt riktigt. Medan exempelvis amerikanska banker under senaste 10-årsperioden gjort årliga förluster som uppgår till genomsnittligt ca 1 % av kreditportföljens belopp är motsvarande tal för de svenska bankerna ca 0,1 %. Denna låga förlustsiffra har givetvis flera orsaker. Konkursen bland större svenska företag har under perioden varit få och åtgärder har vidtagits från stats och kommuns sida för att förhindra företagsnedläggningar. Det förhållandet att bankerna vid en konkurssituation haft säkerhet att återropa för sina fordringar har också bidragit till att hålla förlustsiffrorna nere.

Emellertid torde man för den närmaste framtiden få räkna med flera konkurser hos företagen, vilket säkerligen medför högre förlustsiffror för bankerna. Även om vi rent principiellt är positivt inställda till att främja en utveckling i den riktning som utredningens majoritet föreslagit ligger redan häri ett skäl till tveksamhet inför tanken att nu genomföra liberaliseringar. Det bör också understrykas, att något verkligt behov av vidgade möjligheter att avstå från säkerheter uppenbarligen inte föreligger. De affärsbanker som har den största blancokreditvolymen har inte utnyttjat nu föreliggande legala möjligheter till mer än ca 60 procent.

Av dessa skäl anser vi att den föreslagna ändringen av banklagarnas regler om säkerhet för krediter inte bör genomföras.

Om behov av ett ökat utrymme för krediter utan säkerhet uppstår i framtiden bör denna fråga prövas med hänsyn till utvecklingen av bankernas risksituation och övriga förhållanden. Eventuella lättnader bör då ges i form av en höjning av procenttalet eller genom att visst slag av krediter inte längre behöver inräknas i volymen. Vid en successiv avveckling av säkerhetskravet ges också möjlighet att pröva huruvida den minskande säkerhetstäckningen eventuellt behöver kompenseras med ett krav på högre eget kapital i bankerna.

Banklagens kapitaltäckningsregler är uppbyggda så att en banks placeringar är indelade i olika riksklasser, för vilka olika kapitalkrav ställs. Krediter utan säkerhet har hänförs till den kategori som kräver 8 % kapitaltäckning, vilket är det högsta kravet för krediter. De krav på eget kapital som ställts för de olika klasserna har inte grund i någon exakt bedömning av den risk som kan vara förenad med dit hänförliga krediter. Bortsett från krediter till exempelvis stat och kommun, för vilka kapital

inte behöver ställas, låter sig en sådan bedömning knappast göras. Sålunda uppställs t. ex. samma krav på kapital för krediten mot företagsinteckning, som visat sig ha ett gott värde som säkerhet, som för krediter utan säkerhet. Reglerna för kapitaltäckning bör i stället betraktas som en metod att räkna fram ett kapitalkrav som kan anses väl avvägt med hänsyn till bankens totala risksituation.

Då de nuvarande reglerna infördes fick krediter utan säkerhet uppgå till högst 3 % av bankens inlåning och eget kapital. Numera är en volym av 10 % av motsvarande förbindelser tillåten. Denna förändring har ansetts kunna genomföras utan att kravet på eget kapital för dessa krediter förändrats. Vid en ökning av volymen för krediter utan säkerhet utöver hittills accepterad nivå måste emellertid ifrågasättas om inte en särskild riskklass med ett högre kapitalkrav måste införas för sådana krediter. Detta gäller givetvis oavsett om ökningen sker genom en höjning av den tillåtna volymen eller genom ett slopande av kravet på säkerhet.

De ändringar som under senare år genomförts i banklagens regler för kapitaltäckning hänför sig huvudsakligen till vad som är att likställa med eget kapital. 1979 genomfördes på förslag av banklagsutredningen att värderingskonton i viss utsträckning får jämföras med eget kapital dvs. bankerna kunde öka sin kreditgivning och därmed sitt risktagande utan att behöva öka sitt risktäckande kapital. Härtill kommer att bankernas möjligheter att med eget kapital få likställa förlagslån utökats i väsentlig mån. Den tidigare begränsningen till 100 % av aktiekapitalet ersattes med 100 % av det egna kapitalet. Särskilt i sistnämnda avseende är de svenska reglerna fördelaktiga för bankerna. Av en jämförelse med andra länder kan utläsas att i England får förlagslån jämföras med eget kapital endast till 50 % av egna kapitalet efter den sänkning som genomfördes 1980. I Schweiz får förlagslånen räknas med upp till 10 % medan Västtyskland inte alls erkänner förlagslån som likställt med eget kapital. Den svenska banklagstiftningen har alltså mycket generösa bestämmelser härvidlag inte minst mot bakgrund av att förlagslånen, som alltså inte utgör något egentligt rikskapital, kan ha hur kort löptid som helst och ändå få tillgodoräknas som täckningskapital. Generellt sett är tendensen i flertalet länder med samma ekonomi som vår att i stället ställa ökade kapitalkrav. Även mot denna bakgrund anser vi att majoritetens förslag om att slopa det legala kravet på säkerhet inte bör genomföras.

Författningsförslag

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1955:183) om bankrörelse

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1955:183) om bankrörelse

dels att 59 § skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Kredit får beviljas endast mot betryggande säkerhet i fast eller lös egendom eller i form av borgen. Utan säkerhet får dock kredit lämnas till ett sammanlagt belopp, som vid varje tidpunkt svarar mot högst tio procent av summan av bankaktiebolagets eget kapital och dess inlåning. Därutöver får kredit utan säkerhet beviljas

1. sådan låntagare, som avses i 57 § första stycket A 2 eller 3, samt utländskt bankföretag,

2. näringsidkare i och för hans rörelse, om krediten är kortvarig.

Aktie i bolag, som huvudsakligen förvaltar eller driver handel med aktier eller som idkar emissionsrörelse, får mottagas som pant endast om aktien noteras vid fondbörs här i landet. Vad som nu sagts gäller även förlagsbevis, som utfärdats av sådant bolag.

Bestämmelsen i 49 § om förbud för bankbolag att som pant mottaga egen aktie äger motsvarande tillämpning på förlagsbevis som bolaget utfärdat.

Föreslagen lydelse

59 §¹

Kredit får beviljas endast om trygghet föreligger för låneförbindelsens fullgörande. Betryggande säkerhet i form av pant eller borgen skall därvid ställas, om inte trygghet för fullgörandet med hänsyn till låntagarens förhållande ändå föreligger.

Denna lag träder i kraft den

¹ Senaste lydelse 1979: 1113.

2 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1955: 416) om sparbanker**

Häri genom föreskrivs i fråga om lagen (1955: 416) om sparbanker

 dels att 28 § skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Kredit får beviljas endast mot betryggande säkerhet i fast eller lös egendom eller i form av borgen. Utan säkerhet får dock kredit lämnas till ett sammanlagt belopp, som vid varje tidpunkt svarar mot högst tio procent av summan av sparbanks fonder och dess inlåning. Därutöver får kredit utan säkerhet beviljas

1. sådan låntagare, som avses i 26 § första stycket A 2 eller 3, samt utländskt bankföretag,

2. näringsidkare i och för hans rörelse, om krediten är kortvarig.

Aktie i bolag, som huvudsakligen förvaltar eller driver handel med aktier eller som idkar emissionsrörelse, får mottagas som pant endast om aktien noteras vid fondbörs här i landet. Vad som nu sagts gäller även förlagsbevis som utfärdats av sådant bolag.

Sparbank får ej som pant mottaga förlagsbevis, som sparbanken utfärdar, och ej heller bevis om tillskott till garantifond eller grundfond i sparbanken.

Föreslagen lydelse

28 §¹

Kredit får beviljas endast om trygghet föreligger för låneförbindelsens fullgörande. Betryggande säkerhet i form av pant eller borgen skall därvid ställas, om inte trygghet för fullgörandet med hänsyn till låntagarens förhållanden ändå föreligger.

Denna lag träder i kraft den

¹ Senaste lydelse 1979: 1114.

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen

dels att 36 § skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*36 §¹

Kredit får beviljas endast mot betryggande säkerhet i fast eller lös egendom eller i form av borgen. Utan säkerhet får dock kredit lämnas till ett sammanlagt belopp, som vid varje tidpunkt svarar mot högst tio procent av summan av centralkassans och anslutna jordbrukskassors eget kapital samt centralkassans inlåning. Därutöver får kredit utan säkerhet beviljas

1. sådan låntagare, som avses i 34 § första stycket A 2 eller 3, dock icke staten, samt utländskt bankföretag,

2. näringsidkare i och för hans rörelse, om krediten är kortvarig.

Kredit utan säkerhet enligt första stycket beviljas av centralkassa eller, efter medgivande av denna, av ansluten jordbrukskassa.

Aktie i bolag, som huvudsakligen förvaltar eller driver handel med aktier eller som idkar emissionsrörelse, får mottagas som pant endast om aktien noteras vid fondbörs här i landet. Vad nu sagts gäller även förlagsbevis som utfärdats av sådant bolag.

Kreditkassa får ej som pant mottaga aktie i bolag, som har till uppgift att tillgodose för kreditkassor gemensamma intressen, eller förlagsbevis, som sådant bolag eller centralkassa utfärdat, och ej heller bevis om andel i eller tillskott till kreditkassan själv eller annan jordbrukets kreditkassa.

Denna lag träder i kraft den

¹ Senaste lydelse 1979:1115.

Sammanställning av remissyttranden

Yttranden över betänkandet har efter remiss avgetts av bankinspektionen, kommerskollegium, näringsfrihetsombudsmannen (NO), konsumentverket, fullmäktige i Sveriges riksbank, Svenska bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen, Sveriges föreningsbankers förbund, styrelsen för Stockholms fondbörs, Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Centralorganisationen SACO/SR, Svenska arbetsgivareföreningen (SAF), Sveriges hantverks- och industriorganisation-Familjeföretagen (SHIO-Familjeföretagen), Svenska företagars riksförbund (SFR), Sveriges industriförbund, Svensk industriförening, Sveriges grossistförbund, Svenska försäkringsbolags riksförbund, Svenska handelskammarförbundet, Finansbolagens förening, utvecklingsfonden i Stockholms län, Svenska Industrietableringsaktiebolaget (Svetab), statens industriverk (SIND) och provinsbankernas centralorganisation BANCO.

Kommerskollegium har till sitt remissvar fogat yttrande från handelskammaren i Stockholm och från handelskammaren i Skåne. Post- och Kreditbanken, PK-banken har anslutit sig till yttrandet från Svenska bankföreningen. Svenska bankmannaförbundet, Svenska kommunförbundet, Folksam, Sveriges köpmannaförbund, Sveriges Industribank AB, Företagskapital AB och Stiftelsen institutet för företagsutveckling (SIFU) har avstått från att yttra sig. Yttrandena från Finansbolagens förening och provinsbankernas centrala organisation Banco berör inte frågan om det formella säkerhetskravet.

Sammanställningen omfattar i det följande endast frågan om det formella säkerhetskravet.

Remissutfallet är i korthet följande. Flertalet remissinstanser tillstyrker utredningsförslaget. Några ifrågasätter dock om föreslagen bestämmelse om ställande av särskild säkerhet behövs. *Bankinspektionen* och *konsumentverket* anser inte att det föreligger något behov av föreslagna ändringar och avstyrker därför förslaget.

Ur remissyttrandena återges följande.

1. Bankinspektionen

Allmänt

Gemensamt för de förslag som banklagsutredningen framlägger i delbetänkandet är att de innebär jämkningar i två huvudregler inom svensk banklagstiftning, nämligen i kravet på särskild säkerhet vid kreditgivning och i förbudet mot förvärv av aktier i handels- och industriföretag. Dessa båda regler lagfästes i början av 1930-talet under intryck av storförluster

och därav försakade krissituationer som drabbade svenska banker i början av 1920-talet och under världsdepressionen i början av trettioalet, i Sverige skärpt genom Kreuger-kraschen. Sverige är ensamt om dessa regler. Det bör dock påpekas, att bankernas möjligheter till aktieförvärv är på olika sätt begränsade i många länder, däribland de nordiska och USA, och att en vidsträckt aktieförvärvsrätt kan balanseras av hårdare regler om kapitaltäckning och för kreditgivningen än vi har i Sverige. Så är bl. a. fallet i Schweiz och Västtyskland. Det kan också förtjäna påpekas, att utländska banker begär säkerheter i betydande omfattning. En vanlig proportion mellan säkrade och icke säkrade kommersiella krediter i t. ex. USA, Storbritannien och Västtyskland är ca 50 procent av vardera slaget.

Svenska banker har under tiden efter andra världskriget haft mycket små förluster, ca 1/10 av vad som är normalt för banker i USA. Det kan inte råda något tvivel om att de båda nämnda reglerna har haft stor betydelse för att så har blivit fallet. Om ett kredittagande företag går omkull, har banken avsevärt mycket bättre ställning när säkerheter finns, än när krediten lämnats utan säkerhet. Genom aktieförvärvsförbudet görs en hälsosam åtskillnad mellan kreditgivning och annat företagande. De med aktieäggande förbundna riskerna undviks, likaså frestelsen att ge krediter till ett vacklande "eget" företag.

Det har till förmån för en mindre restriktiv hållning gjorts gällande, att de båda reglerna är föråldrade, eftersom dagens bankmän har långt större kunnande och erfarenhet än deras föregångare fram till andra världskriget. En viss sanning kan ligga i detta. Kvaliteten på ledande bankmän är överlag god, men den är alltför starkt skiftande. Det kan också förtjäna påpekas, att de två storbanker, som särskilt stod i focus under tjugo- och trettioalet, leddes av personer med erkänd kunnighet och skicklighet. I fråga om den ena av de två bankerna, Skandinaviska Banken, som hade stora engagemang i Kreugerföretag, kan ytterligare nämnas, att bankens förluster på dessa företag blev långt mindre än väntat. Det berodde bl. a. på att engagemangen var föremål för den dåvarande bankinspektionens särskilda uppmärksamhet och att bankens ledning på grund härav såg sig nödsakad att se till att säkerheter ställdes.

Redan det anförda torde vara tillräckligt för att underbygga den slutsats – till vilken utredningen också kommit – att de båda nämnda huvudreglerna bör bibehållas i princip.

Utredningens förslag innebär modifikationer i de båda huvudreglerna. Sådana har skett redan tidigare. Men särskilt i fråga om säkerhetskravet görs en genomgripande omformulering. De båda områdena behandlas i det följande var för sig.

Säkerhetskravet

Säkerhetskravet innebär att betryggande säkerheter skall ställas för bankkrediter. Vad som menas med att en säkerhet skall vara betryggande

är något oklart. I praxis tillämpas regeln så, att en försiktig värdering görs av säkerhetens värde vid kreditgivningstillfället och att detta värde med god säkerhetsmarginal skall täcka krediten. En annan sak är vilket värde säkerheten kan ha vid en framtida konkurs. Det kan visa sig vara betydligt lägre.

Från säkerhetskravet görs tre undantag, nämligen krediter till stat, kommun, andra banker m. fl., korta rörelsekrediter samt därutöver krediter motsvarande 10 procent av bankens inlåning och eget kapital, dvs. i princip av bankens hela omslutning. Denna generella blankokreditvolym utgör en betydande del av de krediter där avstående från säkerhet överhuvudtaget kan bli aktuell. Av balansomslutningen motsvaras nämligen en avsevärd del, oftast över hälften, av placeringar som antingen inte kräver någon säkerhet alls, bl. a. obligationsportföljerna och fordringar på andra kreditinstitut, eller tvärtom i praxis alltid är förenade med pantsäkerhet, t. ex. bostadskrediter. Av krediter till företag kan alltså en stor del – ofta inemot hälften – lämnas utan säkerhet. Denna andel ansluter sig ganska nära till det förut nämnda internationella mönstret.

Enligt utredningens förslag skall en uttrycklig regel införas om att trygghet skall finnas för förbindelsens fullgörande. Betryggande säkerhet skall ställas, om inte trygghet för fullgörandet med hänsyn till låntagarens förhållanden ändå föreligger. Förslaget innebär till sitt syfte ett tillmötesgående av krav på liberalisering. Samtidigt gör utredningen det uttalandet att den föreslagna ändringen "inte kommer att leda till någon större förändring i bankernas praxis att kräva formella säkerheter".

Finns det då något behov av en liberalisering? Utredningens egna siffror om utnyttjandet av blankokreditvolymen ger inte stöd för ett sådant antagande. Hos de stora affärsbankerna hade i april 1982 knappt hälften av det 10-procentiga utrymmet utnyttjats. Som mest hade en av dem utnyttjat 69 procent. Sparbanker och föreningsbanker visar genomgående låga siffror. Anmärkningsvärt är emellertid att några sparbanker nästan fullt ut använt sin blankokreditram.

Det har i diskussionen gjorts gällande att bankerna, trots den vidsträckta möjligheten att ge blankokrediter, skulle känna sig hämmade av att banklagarna anger säkerhet som huvudregel. I argumenteringen skymtar en önskan att frigöra sig från vad som upplevs som ett förmynderi, föreskrivet i lagarna och utövat av bankinspektionen. Å andra sidan visar utredningens egen enkät (se s. 116), att sådana tankegångar i vart fall inte omfattas av affärsbankerna i allmänhet med deras långvariga erfarenhet av företagskreditgivning. Det bör då slås fast, att en jämförelsevis sträng banklagstiftning och en effektiv banktillsyn, enligt vad som numera är vedertaget bland insiktsfulla bedömare i Sverige och utlandet, är en förutsättning för att bankerna skall åtnjuta förtroende inte bara hos det egna landets statsmakter och allmänhet utan också på den internationella kapitalmarknaden.

Med de angivna uttalandena i diskussionen bör också sammanställas den

uppfattning i företagskreditfrågor, åt vilken bankinspektionen sedan mer än 10 år gett uttryck – vid undersökningar, i remissyttranden och i tryckta skrifter. Denna uppfattning kan sammanfattas på följande sätt.

En företagskredit får aldrig ges på säkerheter, dvs. genom att låta kreditbedömningen huvudsakligen avse värdet av erbjudna säkerheter. Att göra så – vilket tyvärr alltjämt förekommer – är ett grovt fel, som har förorsakat banker onödiga förluster. Kreditprövningen skall i stället koncentreras på en bedömning av företaget, dess finansiella styrka, dess lönsamhet, konjunkturerna inom branschen och kvaliteten på dess ledning. Finner banken på sådana objektiva skäl att den kan ha förtroende för företaget skall krediten beviljas. Bankerna skall inte tveka att ge krediter till nystartade eller starkt expanderande företag med ringa eller obefintlig förmåga att ställa säkerheter, om de på objektiva skäl finner sig kunna hysa förtroende för företaget. De skall kunna ta risker.

Först i och med att banken funnit sig kunna ge krediten blir säkerhetsfrågan aktuell. Finns säkerheter att tillgå, bör de ställas. Banken befinner sig då i en bättre position, om utvecklingen blir en annan än som kunnat förutses om krediten blir nödlidande. Det bör också hållas i minne att kvaliteten på kreditbedömningarna varierar från bank till bank. En mindre kvalificerad kreditbedömning behöver inte få så ödesdigra konsekvenser, om säkerheter tagits. Men kan kredittagaren inte ställa säkerheter eller ett krav på säkerheter av andra skäl framstår som olämpligt, t. ex. vid konsortiekreditgivning tillsammans med utländska banker eller vid kreditgivning i konkurrens med utländska banker, skall banken inte tveka att utnyttja blankokreditvolymen. Inspektionen anser sig överhuvudtaget inte ha befogenhet att kritisera att en bank lämnat en kredit utan säkerhet, förutsatt att kreditprövningen i andra hänseenden är bankmässig.

Såsom borde framgå av det sagda skiljer sig inspektionens på gällande rätt grundade uppfattning om principerna för kreditgivning till företag inte mycket från den som utredningen gett uttryck för och vill uppnå med sitt lagförslag. I den mån man från bankhåll ansett banklagarnas säkerhetskrav ge anledning att kräva säkerheter i en vidare omfattning än som här angivits, kan man inte stödja sig på inspektionen. Av den förut nämnda enkäten att döma synes också i vart fall flertalet affärsbanker ha detta klart för sig.

Det kan sålunda fastslås, att de nuvarande reglerna ger bankerna ett stort utrymme att öka kreditgivningen till företag utan säkerhet och att bankinspektionens policy, som borde vara välbekant för alla banker, inte ger stöd för en stelbent tillämpning. Något behov av en liberalisering kan därför rimligtvis inte föreligga.

Frågan om en liberalisering har också en annan aspekt. Eventuella nya, liberala regler skall gälla för alla banker, oberoende av storlek, kunnande och erfarenheter av företagskreditgivning. Som tidigare påpekats varierar kompetensen att göra riktiga kreditbedömningar mellan olika banker. Fel

görs i alla banker, oavsett bankgrupp och storlek, men det måste också konstateras att många banker, särskilt en del mindre, saknar den kunnskap och erfarenhet i företagskreditgivning som måste vara en förutsättning för en mera djupgående liberalisering. Det förut nämnda förhållandet, att de enda banker som helt utnyttjat blankokreditvolymen är ett par sparbanker, som därvid markant avvikit från det för sparbanker normala, finner inspektionen oroande.

Inspektionen övergår härefter till att granska det framlagda förslaget. Syftet är att göra en liberalisering. Frågan är emellertid, om förslaget är ägnat att tillgodose det syftet. Banklagarna innehåller inte något krav på att trygghet skall finnas för förbindelsens fullgörande. Ett sådant krav är i sig en orimlighet om det skall följas bokstavligen, i vart fall när det gäller företagskrediter. Verklighet finns så gott som aldrig. Även mycket starka företag kan efter kort tid komma i svårigheter. Svenskt näringsliv har talrika exempel härpå från det gångna årtiondet. En sak är att begreppet trygghet förekommer i motiven till reglerna om blankokrediter. Det får där, på grund av sammanhanget, tolkas som en relativ trygghet, jämförlig med att goda säkerheter ställs. Men uppställs i banklagarna, såsom utredningen föreslagit, ett krav på trygghet som en regel gällande all kreditgivning, får det tolkas efter ordalagen. Även om man avvisar den ovan nämnda, i sak orimliga tolkningen, måste så mycket läggas i ordalagen, att bankerna skulle bli förbjudna att ta nämnvärda risker. Mellan trygghet och risk föreligger ju en direkt motsättning. En sådan skärpning av lagstiftningen – som givetvis inte är avsedd – kan inte godtagas. Inspektionen har tvärtom, såsom framgår av det föregående, uppmuntrat bankerna att ta begränsade och kontrollerade risker för att stödja nystartade, innovativa och expanderande företag.

Inspektionen kan alltså konstatera, att något behov av en mera djupgående liberalisering av reglerna om särskild säkerhet inte finns, att en sådan liberalisering är betänkelig med tanke på att den skulle komma att gälla samtliga banker samt att förslaget lagtekniskt fått en mindre lämplig utformning.

Inspektionen får ytterligare hänvisa till de synpunkter som anförts i reservationen av ledamoten Stig Danielsson, tillika särskilt yttrande av sakkunnige Lars-Olof Thörn.

Av dessa skäl måste inspektionen avstyrka utredningens förslag om ändring av kravet på särskild säkerhet. Detta innebär inte att inspektionen ställer sig avvisande till ytterligare uppmjukningar av detta krav. Då bör det emellertid stå klart att ett verkligt behov därav föreligger och att det finns en allmänt utbredd önskan därom bland bankerna. Så är inte fallet i dag. En uppmjukning kan ske genom en höjning av blankokreditvolymen eller, måhända ännu hellre, genom att undanta ytterligare grupper av krediter, t. ex. smärre konsumtionskrediter, där säkerhetsshanteringen är dyr och den stora riskspridningen gör förlustriskerna små.

2. Konsumentverket

Konsumentverkets grundsyn i denna fråga framgår av verkets yttrande över banklagsutredningens förslag 1979 att öka blancokreditvolymen från 5 till 10%. Verket ansåg att alla åtgärder som kan göra förmånligare kreditformer än avbetalningsköp och kontokortskrediter mer lättillgängliga för konsumenterna är välkomna. Vidare kosntaterades att den föreslagna ökningen av blancokreditvolymen var en sådan åtgärd.

Frågan är nu om även det aktuella förslaget är en sådan åtgärd. Bankernas utnyttjandegrad av blancokreditvolymen talar emot att så skulle vara fallet. Utnyttjandegraden hos affärsbankerna var 1982 i genomsnitt ca 50%. Sparbankernas och föreningsbankernas låg i genomsnitt ännu lägre. Några sparbanker hade dock nästan fullt utnyttjat sin möjlighet att bevilja blancokrediter. Något påtagligt behov av att helt efterge det formella säkerhetskravet av nyssnämnda skäl synes därför inte föreligga. Om å andra sidan utredningens förslag skulle genomföras innebär detta bl. a. att de sparbanker som utnyttjat sin blancokreditvolym fullt ut inte längre var förhindrade av formella skäl att lämna ytterligare krediter utan formell säkerhet.

Sparbankerna och föreningsbankerna tillhör de banker som till stor del tillgodoser konsumenternas behov av kredit. Ca 80% av utlåningen från sparbankerna och föreningsbankerna belöper sig på hushållen medan motsvarande siffra för affärsbankerna är drygt 30%. Det är därför troligt att utredningens förslag i denna del har ovan angivna positiva effekt på möjligheterna för konsumenterna att erhålla relativt billiga krediter. Samma positiva effekt uppstår även vid en något mindre drastisk åtgärd än den utredningen föreslår, nämligen vid en mindre utökning av blancokreditvolymen.

Med hänsyn härtill och med beaktande av vad som framförts i reservationen av Danielsson och det särskilda yttrandet av Thörn finner Konsumentverket att det inte kan anses påkallat att helt avskaffa det formella säkerhetskravet. Däremot ser Konsumentverket inte några betänkligheter mot att ytterligare något utöka blancokreditvolymen och/eller undanta smärre konsumtionskrediter, t. ex. i form av sparlån, från säkerhetskravet.

3. Fullmäktige i Sveriges riksbank

Ett genomgående drag i den svenska banklagstiftningen är omsorgen om insättarnas medel. Kravet på formella säkerheter vid en banks utlåning har här varit en av hörnstenarna. Det har emellertid visat sig nödvändigt att luckra upp det strikta kravet. Under årens lopp har den s. k. blancokreditramen successivt höjts.

Det är mot denna bakgrund – att det formella säkerhetskravet mer och mer ansetts skapa oönskade problem vid bankutlåningen – som utredningens förslag skall ses. Utredningen redovisar utförligt argumenten för och

emot ett slopande av det tvingande kravet på formella säkerheter och kommer till slutsatsen att övervägande skäl talar för att kravet slopas.

Fullmäktige kan i det stora hela instämma i utredningens argumentation. Som utredningen redovisar är det också mycket ovanligt i andra länder med den form av formella säkerhetskrav som den svenska banklagstiftningen i dag ställer. Det kan i detta sammanhang även vara värt att notera att för t. ex. svenska obligationslån, som huvudsakligen förvärvas av allmänna pensionsfonden och försäkringsbolag, det blir allt mer vanligt att inte ställa några formella säkerheter. Obligationslånen blir i stället försedda med en s. k. negativklausul, vilken i stort innebär att låntagaren förbinder sig att inte pantsätta sin egendom som säkerhet för någon annan långgivare.

Fullmäktige vill således tillstyrka utredningens förslag vad gäller slopandet av det formella säkerhetskravet i banklagstiftningen.

4. Näringsfrihetsombudsmannen

NO har som framgår av betänkandet i tidigare remissyttrande intagit ståndpunkten att det är önskvärt att frågan om att slopa eller modifiera säkerhetsbestämmelserna i de svenska banklagarna tas under övervägande. I betänkandet redovisas olika skäl för och emot ett bibehållande av den nuvarande inriktningen på formella säkerheter i banklagstiftningen. NO anser att övervägande skäl talar för att nu införa en mer liberal och flexibel säkerhetsbestämmelse i banklagarna.

NO har särskild anledning att framhålla de konkurrensskäl som motiverar en ändring. Om Sverige, uppenbarligen ensamt bland jämförbara länder, i lag upprätthåller långtgående krav på särskilda säkerheter för krediter försämrar de svenska bankernas konkurrensförmåga gentemot utländska banker. I vissa situationer kan också bankerna på grund av säkerhetskravet anses vara diskriminerade jämfört med andra inhemska kreditgivare såsom försäkringsbolag och finansbolag på vilka det inte ställs motsvarande krav. Även inom det övriga näringslivet kan diskriminerande effekter uppstå. Vissa typer av företag som genom arten av sin rörelse inte förmår ställa bankmässiga säkerheter får svårare att finansiera sin expansion än företag i branscher som traditionellt har belåningsbara tillgångar.

NO anser det välmotiverat att i banklagarna i stället för nuvarande krav på formell säkerhet införa ett sådant allmänt formulerat trygghetskrav som utredningen föreslår; nämligen att kredit endast får beviljas om trygghet föreligger för låneförbindelsens fullgörande.

NO anser i princip att ett sådant allmänt trygghetskrav bör vara tillfyllest. Inom denna ram borde det kunna överlåtas till bankerna att avgöra när de anser att särskilda säkerheter är motiverade och till bankinspektionen att övervaka att trygghetskravet efterlevs.

NO är alltså tveksam till om det av utredningen föreslagna tillägget att

betryggande säkerhet skall ställas om inte trygghet för fullgörandet med hänsyn till låntagarens förhållande ändå föreligger bör införas i lagarna. Den eftersträlvade flexibiliteten tillgodoses bäst med ett allmänt formulerat trygghetskrav.

NO anser inte att skyddet för insättarnas medel, vilket är det bakomliggande syftet med säkerhetsbestämmelserna, försämras om man stannar för att enbart ha en allmänt formulerad trygghetsbestämmelse i banklagarna. Detta syfte tillgodoses på annat sätt, främst genom kapitaltäckningsreglerna.

5. Svenska Bankföreningen

Bankföreningen vitsordar utredningens uppfattning (sid. 49) att bankerna fortlöpande haft ett ökat behov av att kunna lämna krediter utan krav på särskild säkerhet. De av utredningen angivna orsakerna härtill är också riktiga: ökad självfinansiering i näringslivet, servicenäringarnas, småföretagens och entreprenadföretagens kreditbehov, de standardiserade masskrediterna samt inte minst den ökande internationella bankverksamhetens konkurrensförutsättningar.

Det nämnda behovet tillbidoses f. n. genom det procentuellt beräknade blancokreditutrymmet. Vad frågan nu gäller är alltså inte behovet av att kunna ge blancokrediter utan den tekniska utformningen av ett system härför, vilket tillgodoser insättartryggheten. Bankinspektionens företrädare i utredningen anser att någon ändring inte behövs i nuvarande system, medan majoriteten föreslår en ny lagteknisk lösning.

Så länge nuvarande blancokreditutrymme är tillräckligt för de olika angivna behoven skulle det, menar bankföreningen, kunna hävdas att den tekniska lösningen saknar större praktisk betydelse. Erfarenheten visar emellertid på behovet av att från tid till annan vidga utrymmet för blancokrediterna. Man kan alltså uppskjuta men inte undgå ställningstagandet till huvudfrågan om systemet för fastställande av blancokreditutrymmet. Bankföreningen menar att tidpunkten nu är lämplig för detta ställningstagande och att utredningen är ett gott underlag härför.

Bankföreningen vill slå fast att utredningens (majoritetens) förslag inte innebär slopande av kravet på formella säkerheter utan utgör en kompromiss mellan olika diskuterade metoder. Huvudfrågan i kompromissen är i själva verket om lagstiftaren eller bankerna själva skall ha ansvaret för den avvägning som insättartryggheten under alla förhållanden kräver. Majoritetens förslag innebär att bankerna ges detta ansvar. Förslaget medför också ett närmande till den ståndpunkt som intas i andra länders banklagstiftning; något lagfäst formellt säkerhetskrav återfinns sålunda inte utomlands.

I reservationen (sid. 116) uttalas med åberopande av enkätsvar från vissa institutgrupper farhågor för att möjligheten att avstå från säkerheter kan komma att användas som ett konkurrensmedel. Bankföreningen an-

ser, av bl. a. de skäl utredningen anger (sid. 51), att dess medlemsbanker kan bära ansvaret för den nämnda avvägningen.

Bankföreningen accepterar alltså den av majoriteten föreslagna lösningen. Den kommer – som utredningen också förutsatt – inte att medföra någon betydande förändring av nuvarande ordning enligt vilken formell säkerhet i de flesta fall krävs; redan kapitaltäckningsreglerna är en garanti härför. När bankföreningen sålunda tillstyrker förslaget är det med den tolkningen och den inriktningen att förslagets innebörd är att formella säkerheter alljämt utgör huvudregeln och blancokrediter undantag. Föreningen vill emellertid understryka betydelsen av att det inte minst med hänsyn till den internationella konkurrensituationen måste finnas tillräckliga möjligheter att lämna krediter utan säkerhet, vilka krediter i det enskilda fallet kan uppgå till avsevärda belopp. Det finns därför behov av ett förhållandevis stort utrymme för blancokrediter. Skulle den av utredningens majoritet förordade lösningen inte godtas av statsmakterna, är det enligt bankföreningen nödvändigt att bankinspektionen ges möjlighet att efter hand medge vidgade ramar för blancokrediter.

Den för kreditgivning grundläggande regeln att trygghet för låneförbindelsens fullgörande skall föreligga återfinns f. n. i banklagen endast i en bestämmelse i 63 § om uppsägning av lån utan säkerhet. Bankföreningen tillstyrker utredningens förslag att denna regel kommer till uttryck i banklagarna på sådant sätt att den blir generellt tillämplig. En fördel härmed är att den – genom uttrycket "låneförbindelsens fullgörande" – fäster uppmärksamheten på den totalprövning av den tilltänkte låntagarens förhållanden som är det väsentliga vid kreditprövningen och som är något annat än prövningen av eventuella säkerheters framtida värde.

I reservationen (sid. 114) påpekas att någon fullständig trygghet för en låneförbindelsens fullgörande så gott som aldrig föreligger; snarast har man att räkna med en större eller mindre sannolikhet härför. Bankföreningen, som inte är av annan uppfattning, vill därför understryka vikten av att den av utredningen föreslagna lydelsen ges den innebörden att det är fråga om den största möjliga trygghet som vid en bankmässig prövning rimligen kan förutses vid kreditbedömningstillfället. Denna tolkning av trygghetsbegreppet gäller redan f. n. i uppsägningsfallet och bör naturligen – utan ändring av terminologin – enligt den föreslagna lydelsen av 59 § gälla också när krediten lämnas.

Post- och Kreditbanken, PKbanken, har deltagit i handläggningen av detta ärende och förklarar sig instämma i detta yttrande.

6. Svenska sparbanksföreningen

Sparbanksföreningen delar utredningens (majoritetens) uppfattning att bankerna själva bör få bedöma i vilka fall kredit får lämnas utan att formella säkerheter krävs.

Den gällande 10-procentsramen för blancokrediter är varken nödvändig eller ändamålsenlig. Ramen är relaterad till banks eget kapital plus inlåning, vilket i praktiken har tolkats som balansomslutningen. Två banker som är lika stora har således lika stor ram för blancokrediter oberoende av deras soliditet. Den av utredningen föreslagna lagregeln har den riktiga konsekvensen att kapitaltäckningssituationen – dvs. riskgraden i placeringarna jämförd med det egna kapitalets storlek – blir avgörande för hur stor volym blancokrediter en bank kan bevilja.

Sparbanksföreningen tillstyrker utredningens förslag om det formella säkerhetskravet i banklagarna.

7. Styrelsen för Stockholms fondbörs

Enligt börsstyrelsens mening framstår skälen för en ändring av banklagarnas säkerhetsbestämmelser som övertygande. Det synes börsstyrelsen – än om utrymmet för blancokreditgivning f. n. är tillräckligt – principiellt riktigt att på det sätt utredningen föreslagit ge de aktuella lagreglerna en utformning som bättre ansluter till vad som gäller utomlands och till den kreditvärdighetsprövning som numera tillämpas av bankerna.

8. Landsorganisationen (LO)

Utredningen är indelad i två delar.

Den första behandlar bankernas möjligheter att låna ut pengar utan att det formella säkerhetskravet är uppfyllt hos kunden. Bankerna har successivt fått sina möjligheter utökade, att bevilja s. k. blancokrediter. År 1979 remissbehandlades ett förslag att utvidga dessa möjligheter från 5 till 10 % av summan av institutens eget kapital och inlåning. Förslaget tillstyrktes av LO, och denna nivå är den som för närvarande gäller för bankerna. LO finner det rimligt att bankerna nu ges möjlighet att ge blancokrediter utan begränsningar i form av andelar av inlåning samt eget kapital. LO tillstyrker därför föreliggande förslag.

9. Tjänstemännens centralorganisation (TCO)

TCO yttrade sig i denna fråga i samband med Banklagsutredningens delbetänkande Blancokrediter och kontorsetableringar (DsE 1975:5) och framförde då följande:

”Gränser för blancokreditgivning kan knappast motiveras med hänsyn till insättarnas skydd. Solvensen garanteras av särskilda kapitaltäckningsbestämmelser, vilka innebär att rätten att ge blancokrediter verkar också diskriminerande gentemot företag som genom rörelsens karaktär har svårt att uppfylla formella säkerhetskrav. Inom denna kategori faller företag inom handel och servicenäringar, konsultverksamhet. I andra samman-

hang har dessa företags problem jämfört med sådana med ett omfattande realkapital uppmärksamrats. Det är naturligt att också reglerna för bankens långivning utformas så att en likställighet nås mellan företag i med hänsyn till verksamhetens art olika kapitalsituationer.”

TCO vidhåller den principiella uppfattning som kom till uttryck i detta uttalande.

10. SHIO-Familjeföretagen

SHIO-Familjeföretagen välkomnar utredningens förslag på denna punkt. Vi har hela tiden haft uppfattningen att det måste ankomma på bankernas egen bedömning att avgöra huruvida de vill bevilja krediter utan formella säkerheter. I sådana fall skall de även ha rätt att kräva högre ränta motsvarande den ökade kreditrisk detta för med sig. Med en sådan utformning av lånereglerna kan bankerna i större utsträckning än i dag delta i finansieringen av det riskvilliga kapitalet till näringslivet, något som ofta efterfrågats inte minst av SHIO-Familjeföretagen. Vår uppfattning i denna och hithörande frågor framgår bl. a. av vårt näringspolitiska program (bifogas), avsnitten om kapitalmarknads- och kreditpolitik.

11. Sveriges Industriförbund

Näringslivets kreditbehov har alltmer förskjutits i riktning mot finansiering av immateriella investeringar, där formella säkerheter är svåra att ställa. Samtidigt har en allt större del av det för bankerna fria utrymmet tagits i anspråk av småkrediter till privatpersoner, där säkerhetshanteringen är olönsam på grund av krediternas ringa storlek (sparlån m. m.).

Det förslag som banklagsutredningen presenterar i föreliggande betänkande innebär således en anpassning till det förändrade behovet av krediter. Det innebär också en anpassning till de regler som gäller internationellt. De svenska bankerna ges därigenom möjligheter att konkurrera med utländska banker på lika villkor.

Ursprungligen infördes säkerhetsbestämmelserna i banklagen 1933 i syfte att skydda insättarnas pengar.

Praktiskt har reglerna inneburit en begränsning och styrning av bankernas möjligheter till självständigt agerande i kreditgivningen. Förbundet menar att det är tillfredsställande att bankerna ges en rätt till friare kreditprövning och säkerhetsbedömning. Förbundet förutsätter att bankerna i eget intresse driver en lånepolitik som syftar till en begränsning av kreditförlusterna. Oavsett vilka formella säkerhetskrav som ställs upp, torde det vara givet att en bank enbart lånar ut pengar om man räknar med att låntagaren kan återbetala lånet. I detta ligger också i bankernas intresse att, oavsett formella krav, tillse att de får de säkerheter som kan stå till buds, att de bedömer låntagarens övriga kreditåtaganden osv. Det väsent-

liga kravet på skydd för insättarnas pengar torde således vara väl tillgodosett utan nu gällande formella säkerhetskrav. Härtill kommer att kapitaltäckningsreglerna skyddar insättarna mot att bankerna tar alltför stora risker.

Förbundet menar mot denna bakgrund att utredningsförslaget väl svarar mot kreditmarknadens behov av modernisering. Förbundet tillstyrker således förslaget att ersätta nuvarande regel innebärande krav på formella säkerheter med en regel om att "trygghet skall föreligga för låneförbindelsens fullgörande". Med "trygghet" kan i detta sammanhang inte förstås hundraprocentig visshet om att lånet återbetalas, men väl en mycket hög tillförlitlighet i bankens bedömning att så kommer att ske.

Utredningen föreslår en kompletterande regel att banken skall kräva säkerhet i form av pant eller borgen, men att banken, om det med hänsyn till mottagarens förhållanden ändå föreligger trygghet för låneförbindelsens fullgörande, skall kunna avstå från sådan säkerhet.

Som utredningen påpekat har de formella reglerna om säkerheter kraftigt påverkat inställningen och säkerhetsprövningen i bankväsendet. I syfte att närma sig en modern internationell syn på dessa frågor kan det därför enligt Förbundets mening ifrågasättas om man skall behålla en motsvarighet till den formella säkerhetsregeln på det sätt som utredningen föreslår. Den generella trygghetsregel som utredningen föreslår kombinerad med kapitaltäckningsreglerna bör enligt Förbundets mening vara tillräckliga för att tillgodose de krav på omsorg och försiktighet i kreditgivningen, som insättare och samhälle har anledning att ställa.

12. Svensk Industriförening

Föreningen anser att utredningens förslag är positivt. Bankerna får genom den föreslagna utformningen fria händer att på eget ansvar och utan volymmässig begränsning bevilja blancokrediter. Med hänsyn till bankernas goda kunskaper och nära kontakter med sina kunder torde risken för en försämring av skyddet för insättarnas medel även vara minimal. Föreningen tillstyrker förslaget och anser att det bör genomföras snarast möjligt.

13. Svenska Handelskammarförbundet

Internationellt intar Sverige en särställning genom banklagarnas s. k. formella säkerhetskrav, ett förhållande som medför nackdelar för de svenska bankerna vid konkurrens med de utländska. Dessutom kan noteras de svårigheter att erhålla krediter som det formella säkerhetskravet kan orsaka för företag som på grund av arten av sin verksamhet kan ha svårt att ställa erforderliga säkerheter, exempelvis serviceföretag. Mot bl. a. denna bakgrund är utredningens förslag om slopande av det formella

säkerhetskravet enligt förbundets mening välbetänkt. Som utredningen påpekar, kan ett kreditbeslut aldrig baseras på den förutsättningen att banken sannolikt måste realisera den ställda säkerheten. Detta förhållande jämte existerande regler om bl. a. tillsyn och kapitaltäckning gör att insättarnas trygghet inte torde försämrans av den föreslagna ordningen.

14. Utvecklingsfonden i Stockholms län

Utvecklingsfonden har i princip inget att erinra mot utredningens förslag om en uppmjukning eller slopande av bankernas formella säkerhetskrav. Trots en positiv grundsyn vill Utvecklingsfonden dock framföra följande kommentarer.

Mot bakgrund av uppgifterna i betänkandet att nuvarande blancokreditutrymme ännu ej på långt när är utnyttjat och med hänvisning till reservation av ledamoten Stig Danielsson liksom särskilt yttrande av sakkunnige Lars-Olof Thörn anser fonden att det ej förefaller behövas någon omgående åtgärd ifråga om höjning av blancokreditramen. Detta leder i sin tur till att det föreslagna slopandet av det formella säkerhetskravet inte heller förefaller vara brådskande.

En annan aspekt på slopandet av säkerhetskravet är, enligt Utvecklingsfondens uppfattning, vikten av att bankerna tar "sin plats i säkerhetskedian" direkt i samband med att finansieringen av den substantiella säkerhetstillväxten sker. Vi bedömer detta som viktigt för att insättarnas medel på bästa sätt skall bli tillvaratagen.

Ytterligare en aspekt på slopandet av det formella säkerhetskravet är den utveckling vi har i Sverige f. n. i fråga om konkurser. Antalet konkurser har stadigt varit ökande de senare åren. Skälen till konkurser har bl. a. studerats inom Utvecklingsfonden. Av studierna framkommer att orsakerna till konkurserna ej i huvudsak förklaras av "yttre" faktorer som konjunkurläge, strukturomvandling osv. utan av "inre" faktorer som för lågt eget kapital (innebärande bl. a. för höga externa räntekostnader), svag lönsamhet, bristande ekonomisk styrning, dåligt management osv. I detta sammanhang bör också framhållas att ett helt slopande av det formella säkerhetskravet, i den mån ett avstående från att infordra säkerhet skulle få en större utbredning än idag (p. g. a. blancokreditutrymmet), även skulle kunna rubba förmånsrättsläget.

Tillgänglig av bank avstådd säkerhet, skulle kunna lämnas till någon som enligt dagens förmånsrättsordning är sämre placerad. Utvecklingsfonden anser att en sådan förändring av förmånsrättsordningen ej bör ske, i vart fall inte utan att en ingående diskussion har tagits om nuvarande förmånsrättsordning på basis av dess egna "bristande" kvalifikationer. I det sammanhanget vill vi erinra om pågående överarbetning av företagsintekningsinstitutet.

Vid diskussion om förbättring av speciellt småföretagens kapitalför-

sörjning anser Utvecklingsfonden att det är viktigare att försöka höja företagens egenkapital än att förbättra tillgången på lånekapital bl. a. genom slopande av formella säkerhetskrav. Redan idag är generellt sett småföretagen alltför lånefinansierade.

Utvecklingsfonden anser sammanfattningsvis att utredningens grundsyn är riktig, nämligen att bankerna i sina kreditbedömningar mer ska ta hänsyn till företagets framtida lönsamhet och utvecklingsmöjligheter än värdet av befintliga säkerheter. Som Utvecklingsfonden ser det utesluter detta synsätt dock inte att åtminstone delar av det formella säkerhetskravet kvarstår. En bedömning av framtidsförutsättningar resp. värdet av säkerheten är ej varandra ersättande utan bör ses som kompletterande och är tillsammans fullt naturliga vid kreditgivning i bank (och i de flesta andra kreditinstitut).

15. Statens industriverk

Utredningen diskuterar för- och nackdelar med den föreslagna förändringen. Förutom insättarskyddet anges andra nackdelar på s. 42 f. Enligt verkets uppfattning är dessa argument svaga. Som exempel kan anges "Bankerna skulle också sakna möjlighet att kunna avstyra en kredit endast med hänvisning till kravet på formella säkerheter i de fall när bankkunden egentligen nekas krediten på grund av att banken inte har tillräckligt förtroende för honom". Enligt verkets uppfattning är detta argument väl ålderdomligt och är snarast ett argument för en liberalisering.

Enda argumentet med tyngd mot en liberalisering är insättarnas behov av skydd. Denna aspekt tas enligt utredningen tillvara av kapitaltäckningsreglerna. Dessutom kan man konstatera att både insättarna och bankledningen har intresse av att låneförlusterna begränsas.

Argumenten för en liberalisering beskrivs ingående och övertygande i betänkandet.

Utredningen framhåller att betryggande säkerhet i form av pant eller borgen bör ställas i flertalet fall. Det bör dock påpekas att förslaget underlättar även för företag som vill låna mot icke betryggande säkerheter, men där banken ändå bedömer att låntagaren kan fullgöra sina förpliktelser.

I betänkandet finns icke helt klart uttalat en oro för att ökade krediter utan säkerheter skulle medföra att exempelvis leverantörer gjorde anspråk på säkerheter som rätteligen i första hand borde kunna nyttjas av banken. De företag, som av leverantörerna bedöms som så svaga, att de kräver säkerhet för att leverera, torde enligt SIND:s uppfattning icke komma ifråga för banklån utan säkerhet.

Förslaget ger bankerna ökade möjligheter att tillgodose kundernas önskemål samtidigt som ökade krav ställs på bankernas (och bankinspektions) kompetens. För näringslivet är förslaget positivt.

Statens industriverk tillstyrker förslaget rörande det formella säkerhetskravet.

1 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1955: 183) om bankrörelse**

Härigenom föreskrivs att 59 och 63 §§ lagen (1955: 183) om bankrörelse skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*59 §¹

Kredit får beviljas endast *mot* betryggande säkerhet i fast eller lös egendom eller i form av borgen. *Utan säkerhet får dock kredit lämnas till ett sammanlagt belopp, som vid varje tidpunkt svarar mot högst tio procent av summan av bankaktiebolags eget kapital och dess inlåning. Därutöver får kredit utan säkerhet beviljas*

1. *sådan låntagare, som avses i 57 § första stycket A 2 eller 3, samt utländskt bankföretag,*

2. *näringsidkare i och för hans rörelse, om krediten är kortvarig.*

Aktie i bolag, som huvudsakligen förvaltar eller driver handel med aktier eller som idkar emissionsrörelse, får mottagas som pant endast om aktien noteras vid fondbörs här i landet. Vad nu sagts gäller även förlagsbevis, som utfärdats av sådant bolag.

Bestämmelsen i 49 § om förbud för bankbolag att som pant mottaga egen aktie äger motsvarande tillämpning på förlagsbevis som bolaget utfärdat.

63 §²

Ställes lån icke att betalas inom ett år, skall bankaktiebolag förbehålla sig rätt att säga upp lånet till återbetalning senast inom sagda tid.

Utan förbehåll enligt första stycket får bankbolag

1. bevilja återlån enligt reglementet angående allmänna pensionsfondens förvaltning med längre löptid än ett år,

2. utlämna andra lån mot skuldebrev med längre löptid än ett år till ett sammanlagt belopp, som vid varje tidpunkt svarar mot högst tjugofem procent av summan av bolagets eget kapital och dess inlåning efter avdrag för lån som tagits upp hos allmänna pensionsfonden i samband med återlån.

Förfallotiden för lån skall bestämmas så, att den är förenlig med villkoren för bankbolagets förbindelser. Lån som avses i andra stycket 2 får

¹ Senaste lydelse 1979: 1113.

² Senaste lydelse 1975: 227.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

icke ställas på längre återbetalningstid än tio år. Har för sådant lån icke ställts säkerhet i fast eller lös egendom, skall i skuldebrevet utfästas årlig avbetalning i förhållande till den tid för vilken lånet beviljas.

Bankbolaget skall förbehålla sig rätt att säga upp lån som avses i andra stycket till återbetalning senast inom tre månader, om säkerheten för lånet försvagas i märklig mån eller, i fråga om lån utan säkerhet, om *trygghet icke längre föreligger för låneförbindelsens fullgörande*.

Bankbolaget skall förbehålla sig rätt att säga upp lån som avses i andra stycket till återbetalning senast inom tre månader, om säkerheten för lånet försvagas i märklig mån eller, i fråga om lån utan säkerhet, om *det inte längre kan förväntas att förbindelsen fullgörs*.

Bestämmelserna i denna paragraf äga icke tillämpning på lån, för vars fulla gäldande staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet svarar. Föreskriften i tredje stycket första punkten gäller dock även sådant lån. I fråga om lån för vilket utländsk stat eller utländskt bankföretag svarar får, om särskilda skäl föreligga, undantag ske från tredje stycket tredje punkten och fjärde stycket. Undantag från tredje stycket tredje punkten får, om särskilda skäl föreligga, ske även i fråga om lån som lämnas av bankbolag tillsammans med utländskt bankföretag eller som i sin helhet refinansieras utomlands.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1984.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1955: 416) om sparbanker

Härigenom föreskrivs att 28 och 32 §§ lagen (1955: 416) om sparbanker skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Kredit får beviljas endast *mot* betryggande säkerhet i fast eller lös egendom eller i form av borgen. *Utan säkerhet får dock kredit lämnas till ett sammanlagt belopp, som vid varje tidpunkt svarar mot högst tio procent av summan av sparbanks fonder och dess inlåning. Därutöver får kredit utan säkerhet beviljas*

1. sådan låntagare, som avses i 26 § första stycket A 2 eller 3, samt utländskt bankföretag.

2. näringsidkare i och för hans rörelse, om krediten är kortvarig.

Aktie i bolag, som huvudsakligen förvaltar eller driver handel med aktier eller som idkar emissionsrörelse, får mottagas som pant endast om aktien noteras vid fondbörs här i landet. Vad nu sagts gäller även förlagsbevis som utfärdats av sådant bolag.

Sparbank får ej som pant mottaga förlagsbevis, som sparbanken utfärdar, och ej heller bevis om tillskott till garantifond eller grundfond i sparbanken.

Föreslagen lydelse

28 §¹

Kredit får beviljas endast *om det kan förväntas att låneförbindelsen fullgörs*. Betryggande säkerhet i fast eller lös egendom eller i form av borgen skall ställas för en kredit. Sparbanken får dock avstå från säkerhet om sådan kan anses obehövlig eller om det annars föreligger särskilda skäl att avstå från säkerhet.

32 §²

Ställes lån icke att betalas inom ett år, skall sparbank förbehålla sig rätt att säga upp lånet till återbetalning senast inom sagda tid.

Utan förbehåll enligt första stycket får sparbank

1. bevilja återlån enligt reglementet angående allmänna pensionsfondens förvaltning med längre löptid än ett år,

2. utlämna andra lån mot skuldebrev med längre löptid än ett år till ett sammanlagt belopp, som vid varje tidpunkt svarar mot högst tjugufem procent av summan av sparbankens fonder och dess inlåning efter avdrag för lån som tagits upp hos allmänna pensionsfonden i samband med återlån.

Förfallotiden för lån skall bestämmas så, att den är förenlig med villkoren för sparbankens förbindelse. Lån som avses i andra stycket 2 får icke ställas på längre återbetalningstid än tio år. Har för sådant lån icke ställts säkerhet i fast eller lös egendom, skall i skuldebrevet utfästas årlig avbetalning i förhållande till den tid för vilken lånet beviljas.

¹ Senaste lydelse 1979: 1114.

² Senaste lydelse 1975: 228.

Nuvarande lydelse

Sparbanken skall förbehålla sig rätt att säga upp lån som avses i andra stycket till återbetalning senast inom tre månader, om säkerheten för lånet försvagas i märklig mån eller, i fråga om lån utan säkerhet, om *trygghet icke längre föreligger för låneförbindelsens fullgörande.*

Bestämmelserna i denna paragraf äga icke tillämpning på lån, för vars fulla gäldande staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet svarar. Föreskriften i tredje stycket första punkten gäller dock även sådant lån. I fråga om lån för vilket utländsk stat eller utländskt bankföretag svarar får, om särskilda skäl föreligga, undantag ske från tredje stycket tredje punkten och fjärde stycket. Undantag från tredje stycket tredje punkten får, om särskilda skäl föreligga, ske även i fråga om lån som lämnas av sparbank tillsammans med utländskt bankföretag eller som i sin helhet refinansieras utomlands.

Förelagen lydelse

Sparbanken skall förbehålla sig rätt att säga upp lån som avses i andra stycket till återbetalning senast inom tre månader, om säkerheten för lånet försvagas i, märklig mån eller, i fråga om lån utan säkerhet, om *det inte längre kan förväntas att förbindelsen fullgörs.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1984.

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen

Härigenom föreskrivs att 36 och 40 §§ lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Kredit får beviljas endast mot betryggande säkerhet i fast eller lös egendom eller i form av borgen. Utan säkerhet får dock kredit lämnas till ett sammanlagt belopp, som vid varje tidpunkt svarar mot högst tio procent av summan av centralkassas och anslutna jordbrukskassors eget kapital samt centralkassans inlåning. Därutöver får kredit utan säkerhet beviljas

1. sådan låntagare, som avses i 34 § första stycket A 2 eller 3, dock icke staten, samt utländskt bankföretag.

2. näringsidkare i och för hans rörelse, om krediten är kortvarig.

Kredit utan säkerhet enligt första stycket beviljas av centralkassa eller, efter medgivande av denna, av ansluten jordbrukskassa.

Aktie i bolag, som huvudsakligen förvaltar eller driver handel med aktier eller som idkar emissionsrörelse, får mottagas som pant endast om aktien noteras vid fondbörs här i landet. Vad nu sagts gäller även förlagsbevis som utfärdats av sådant bolag.

Kreditkassa får ej som pant mottaga aktie i bolag, som har till uppgift att tillgodose för kreditkassor gemensamma intressen, eller förlagsbevis, som sådant bolag eller centralkassa utfärdat, och ej heller bevis om andel i eller tillskott till kreditkassan själv eller annan jordbrukets kreditkassa.

40 §²

Ställes lån icke att betalas inom ett år, skall kreditkassa förbehålla sig rätt att säga upp lånet till återbetalning senast inom sagda tid.

Utan förbehåll enligt första stycket får

1. Centralkassa bevilja återlån enligt reglementet angående allmänna pensionsfondens förvaltning med längre löptid än ett år,

2. kreditkassa utlämna andra lån mot skuldebrev med längre löptid än ett år till ett sammanlagt belopp, som tillsammans med belopp av här avsedd utlåning från övriga kreditkassor inom vederbörande centralkassas verksamhetsområde vid varje tidpunkt svarar mot högst tjugofem procent av summan av centralkassans och anslutna jordbrukskassors eget kapital

Föreslagen lydelse

36 §¹

Kredit får beviljas endast om det kan förväntas att låneförbindelsen fullgörs. Betryggande säkerhet i fast eller lös egendom eller i form av borgen skall ställas för en kredit. Kreditkassan får dock avstå från säkerhet om sådan kan anses obehövlig eller om det annars föreligger särskilda skäl att avstå från säkerhet.

¹ Senaste lydelse 1979: 1115.

² Senaste lydelse 1975: 229.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

samt centralkassans inlåning efter avdrag för lån som tagits upp hos allmänna pensionsfonden i samband med återlån.

Förfallotiden för lån skall bestämmas så, att den är förenlig med villkoren för kreditkassans förbindelser. Lån som avses i andra stycket 2 får icke ställas på längre återbetalningstid än tio år. Har för sådant lån icke ställts säkerhet i fast eller lös egendom, skall i skuldebrevet utfästas årlig avbetalning i förhållande till den tid för vilken lånet beviljas.

Centralkassa skall enligt 17 § tredje stycket meddela de särskilda anvisningar som fordras för tillämpningen av bestämmelserna i andra stycket 2 och tredje stycket första punkten.

Kreditkassa skall förbehålla sig rätt att säga upp lån som avses i andra stycket till återbetalning senast inom tre månader, om säkerheten för lånet försvagas i märklig mån eller, i fråga om lån utan säkerhet, om trygghet icke längre föreligger för låneförbindelsens fullgörande.

Kreditkassa skall förbehålla sig rätt att säga upp lån som avses i andra stycket till återbetalning senast inom tre månader, om säkerheten för lånet försvagas i märklig mån eller, i fråga om lån utan säkerhet, om det inte längre kan förväntas att förbindelsen fullgörs.

Bestämmelserna i denna paragraf äga icke tillämpning på lån, för vars fulla gäldande staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet svarar. Föreskriften i tredje stycket första punkten gäller dock även sådant lån. I fråga om lån för vilket utländskt bankföretag svarar får, om särskilda skäl föreligga, undantag ske från tredje stycket tredje punkten och femte stycket. Undantag från tredje stycket tredje punkten får, om särskilda skäl föreligga, ske även i fråga om lån som lämnas av kreditkassa tillsammans med utländskt bankföretag eller som i sin helhet refinansieras utomlands.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1984.

LAGRÅDET

Utdrag
PROTOKOLL
vid sammanträde
1984-02-27

Närvarande: justitierådet Höglund, f. d. justitierådet Hessler, regeringsrådet Wahlgren.

Enligt utdrag av protokoll vid regeringssammanträde den 26 januari 1984 har regeringen på hemställan av statsrådet Feldt beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1955: 183) om bankrörelse,
2. lag om ändring i lagen (1955: 416) om sparbanker samt
3. lag om ändring i lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen.

Förslagen har inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Samuel Hermelin.

Förslagen föranleder följande yttrande av *lagrådet*.

Det remitterade förslaget innefattar främst ändringar i vissa lagbestämmelser som reglerar bankernas kreditgivning, nämligen 59 § lagen (1955: 183) om bankrörelse, 28 § lagen (1955: 416) om sparbanker och 36 § lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen. Ändringarna innebär att nuvarande ram för s. k. blancokrediter avskaffas och att nya regler för kreditbedömningen införs. Lagrådet finner ej anledning till erinran mot en reglering av den innebörd som här är i fråga. Den föreslagna lydelsen av nämnda paragrafer ger dock knappast uttryck åt vad som torde vara avsett. Med den utformning den inledande bestämmelsen i var och en av paragraferna fått i förslaget utsågs inte mera än att låneförbindelsen kan förväntas bli infriad, något som synes självklart utan lagregel. För att den bakomliggande tanken skall bättre komma till uttryck torde bestämmelsen få ges lydelsen, att kredit får beviljas endast om låntagaren på goda grunder kan förväntas fullgöra låneförbindelsen. Därefter torde, med någon jämkning i den föreslagna lydelsen i övrigt, få följa föreskrifterna att det dessutom krävs betryggande säkerhet i fast eller lös egendom eller i form av borgen samt att bankaktiebolaget (sparbanken, kreditkassan) dock får avstå från sådan säkerhet, om den kan anses obehövlig eller om det annars föreligger särskilda skäl att avstå från säkerhet.

De föreslagna ändringarna i nu nämnda paragrafer har medfört följdändringar i 63 § fjärde stycket lagen om bankrörelse, 32 § tredje stycket lagen om sparbanker och 40 § femte stycket lagen om jordbrukskasserörelsen. Med hänsyn till de av lagrådet nyss föreslagna jämkningarna torde dessa bestämmelser få i den ändrade delen lyda, att det ifrågavarande förbehållet skall göras om säkerheten för lånet försvagas i märklig mån eller, i fråga om lån utan säkerhet, om låntagaren inte längre kan förväntas fullgöra låneförbindelsen.

FINANSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1984-03-08

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden I. Carlsson, Lundkvist, Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Hjelm-Wallén, Peterson, Andersson, Boström, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Wickbom.

Föredragande: statsrådet Feldt.

Proposition om ändrade regler för bankinstitutens kreditgivning, m. m.

1 Anmälan av lagrådsyttrande

Föredraganden anmäler lagrådets yttrande¹ över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1955: 183) om bankrörelse,
2. lag om ändring i lagen (1955: 416) om sparbanker,
3. lag om ändring i lagen (1956: 216) om jordbrukskasserörelsen.

Föredraganden redogör för lagrådets yttrande och anför.

Jag godtar vad lagrådet anför i fråga om de remitterande lagförslagen och jag föreslår att lagförslagen ändras i enlighet härmed.

Jag vill i detta sammanhang ta upp en fråga om ändring i sparbankslagen vilken har väckts efter beslutet om lagrådsremiss.

2 Sparbankernas kapitaltillskott till sammanslutningar för gemensamma intressen

Enligt 24 § tredje stycket sparbankslagen får en sparbank tillskjuta medel till en ekonomisk förening eller ett aktiebolag, som med regeringens godkännande verkar som en sammanslutning av svenska sparbanker för tillgodoseende av gemensamma intressen. Tillskottet från en sparbank får dock inte överstiga 10 % av bankens egna fonder.

¹ Beslut om lagrådsremiss fattat vid regeringssammanträde 1984-01-26.

I en skrivelse till regeringen har Sparbankernas Bank hemställt om att 24 § tredje stycket sparbankslagen ändrats så att en sparbank får tillskjuta medel till sammanslutningar för gemensamma intressen med högst 30 % av sparbankens egna fonder. Skrivelsen bör fogas till detta protokoll som *bilaga 1*.

Som grund för sin framställning anför Sparbankernas Bank bl. a. följande. Sparbankernas Bank har fått som uppdrag att lösa för sparbanksväsendet väsentliga uppgifter, där det av räntabilitets- och konkurrensskäl är fördelaktigt att driva verksamheten gemensamt. Banken har därför uppgifter på utlandsmarknaden, inom fondverksamheten och på storkundsmarknaden. För att fullgöra dessa uppgifter har banken etablerat ett antal dotterbolag i form av inhemska och utländska kreditföretag. Särskilt bankens engagemang inom utlandssektorn ställer stora krav på det egna kapitalet. Soliditeten i Sparbankernas Bank har emellertid sjunkit från 1,9 % år 1979 till 0,96 % 1983. Sett i ett internationellt perspektiv är denna soliditet otillfredsställande, vilket också avspeglats vid den klassificering av banken som gjorts vid upplåning på den amerikanska marknaden. Sparbankerna har också uttryckt sin vilja att för utvecklingen av Sparbankernas Bank satsa ytterligare kapital i banken. Begränsningen till 10 % av sparbankens egna fonder i 24 § tredje stycket lagen om sparbanker hindrar emellertid f. n. ytterligare satsning.

Bankinspektionen har avgett yttrande över framställningen från Sparbankernas Bank. Inspektionen har under hand inhämtat att banklagsutredningen avser att föreslå en ändring av det här aktuella lagrummet av innebörd att tillskott från sparbankerna till Sparbankernas Bank skall få ske utan sådan begränsning som nu är föreskriven. Enligt inspektionens mening kan dock Sparbankernas Bank inte utan olägenhet avvakta en lagändring med anledning av banklagsutredningens förslag. Därför tillstyrker bankinspektionen framställningen.

För egen del får jag anföra följande. I likhet med bankinspektionen finner jag det motiverat att vidga sparbankernas möjlighet att tillskjuta kapital till Sparbankernas Bank. I avbidan på behandlingen av banklagsutredningens kommande förslag med en särskild bestämmelse om sparbankers rätt att göra kapitaltillskott till Sparbankernas Bank föreslår jag därför att 24 § tredje stycket sparbankslagen ändras på sätt som angetts i det föregående. Den föreslagna ändringen tar alltså sikte enbart på att möjliggöra ytterligare kapitaltillskott till Sparbankernas Bank.

Den föreslagna ändringen är av så enkel beskaffenhet att lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

3 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att antaga
dels de av lagrådet granskade lagförslagen med vidtagna ändringar,
dels förslaget till ytterligare ändring i lagen (1955: 416) om sparbanker.

4 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

Bilaga 1

Till regeringen

I egenskap av de svenska sparbankernas ekonomiska centralorgan har Sparbankernas Bank fått som uppdrag att lösa för sparbanksväsendet väsentliga uppgifter, bl. a. genom att uppträda som utlandsbank, inom fondverksamheten samt vid bearbetningen av storkundsmarknaden eller på andra områden där det är räntabilitets- och konkurrensmässigt fördelaktigt att lägga verksamheten gemensamt. Mot bakgrund härav har banken etablerat ett antal dotterbolag i form av inhemska och utländska kreditföretag.

Bankens engagemang inom utlandssektorn ställer stora krav på det egna kapitalet, då utländska banker vid sin bedömning av banker särskilt analyserar soliditetställningen och dess utveckling. Detta synsätt har kommit till uttryck då vår och andra svenska banker blivit föremål för rating på den amerikanska marknaden i samband med upplåning via commercial paper marknaden. Betydelsen av bankers soliditet internationellt har också ökat till följd av den aktuella skuldskrisen. En indikation på att Sparbankernas Banks soliditet anses vara för låg har framkommit genom att banken inte erhållit fullt samma bedömning som SE-Banken, Handelsbanken och PK-Banken av de amerikanska ratingföretagen.

Vid senaste årsskifte låg Sparbankernas Banks soliditet på 0,96 % att jämföras med 1,76 % för SE-Banken, 1,29 % för Handelsbanken och 1,16 % för PK-Banken. Allmänt och internationellt sett är samtliga dessa bankers soliditet låg och det har i andra sammanhang bl. a. framkommit att PK-Banken har för avsikt att lösa sitt soliditetsproblem genom en allmän emission. Nämnas kan vidare, att Sparbankernas Banks soliditet sjunkit från 1,69 % år 1979 till 0,96 % 1983.

Sparbankerna har i olika sammanhang klart uttalat sin önskan att via Sparbankernas Bank vidareutveckla sin verksamhet. Som ett uttryck för detta kan bl. a. konsortiesamverkan mellan 19 stora sparbanker, banken och Svenska Sparbanksföreningen ses. Sparbankerna har också uttryckt sin vilja att för utvecklingen av Sparbankernas Bank satsa ytterligare kapital i banken.

Nuvarande bestämmelser i 24 § 3 st. lag om sparbanker, som medger sparbank att till belopp som sammanlagt svarar mot 10 % av sparbanks egna fonder förvärva aktier i banken, förhindrar emellertid en vidare satsning av kapital i banken för närvarande. Nämnas kan att motsvarande regel inte finns för affärsbanker. Fråga om en ändring av nuvarande begränsning i 24 § 3 st. lag om sparbanker har av oss tagits upp med banklagsutredningen, som haft förståelse för våra synpunkter och – enligt vad vi erfarit – kommer att framlägga förslag om ändring av bestämmelsen.

Mot bakgrund dels av vad ovan sagts, dels av att behandlingen av banklagsutredningens förslag beräknas ta hela 1984 och 1985 i anspråk

hemställer Sparbankernas Bank om att regeringen måtte föreslå riksdagen att besluta om en temporär ändring av 24 § 3 st. lag om sparbanker, innebärande en utökning av nämnda 10% till 30%, vilket skulle möjliggöra en nyemission i banken om 1:1 till kurs 150%. Efter en sådan emission kommer bankens soliditet att ligga på ungefär samma nivå som hos övriga tidigare nämnda banker.

Stockholm 1984-02-29

SPARBANKERNAS BANK

Birger Lönnquist
Koncernchef

Sören Andersson